

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

2019-05-29

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

#Våldtäkt

En kvantitativ studie om Dagens Nyheters våldtäktsrapportering

Författare: Alice Edwards och Anton Lorentzson

Handledare: Maria Edström

Kursansvarig: Marina Gherseti

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Title: #Våldtäkt – En kvantitativ studie om Dagens Nyheters våldtäktsrapportering
Authors: Alice Edwards and Anton Lorentzson
Level: Bachelor thesis in Journalism
Term: VT 2019
Supervisor: Maria Edström

This study is a continuation of a well-known study, “Riktig våldtäkt”, published by the ethnologist David Sandberg in 2003. Sandberg made a content quantitative analysis of the reporting of rape by the largest Swedish newspaper, Dagens Nyheter, during the years 2001-2002.

Sandberg found that the majority of Dagens Nyheter’s articles on rape were reports on assault rape, committed by unknown perpetrator(s), in public space. Contradictory to the news articles, the official crime statistics from the same time period, showed that the majority of rapes were domestic and by a perpetrator known by the victim. Sandberg concluded that media had a powerful role in shaping public opinion when it used sensationalism as criteria for choosing what to report.

Due to this power of media to shape and maintain public opinion, we found it interesting to investigate if Sandberg’s result would hold true to the reporting on rape taking place, by the same newspaper, during the years 2017-2018.

To be able to compare our result with Sandberg’s, we used the same principles for the selection of articles and the same criteria for our analysis as he did.

Our theoretical framework consisted of a social constructivist perspective. We also use the agenda theory, the news value theory, journalism ethics and gender theory (rape is a display of violence and power, not sexual lust).

Sandberg’s conclusion that Dagens Nyheter had a sensationalist focus on assault rape, changed in 2017 and kept up all of 2018. The articles dealing with domestic rape by a known perpetrator, which better mirrors the factual crime statistics, got more frequent, side by side with the overwhelmingly voluminous reporting concerning the two famous men, misusing their power to commit and get away with rape.

Social media has also opened up a new arena both for perpetrators and victims. It can be used with both good and bad intentions. Filmed rape can, by the offender(s), travel the web making the rape seemingly endless for the victim. But it can also be a powerful tool in putting the issue of rape and sexual harassment high on the public agenda. The #Metoo-movement led to some sensational news of famous culture and tv-personalities, which ended up in court.

Innehållsförteckning

Abstract	1
1. Inledning	5
1.1 <i>Problemformulering</i>	5
2. Bakgrund våldtäkt - juridiska och sociala utvecklingen	7
2.1 <i>Juridiska definitioner</i>	7
2.2 <i>Social utveckling</i>	8
2.2.1 <i>FATTA</i>	8
2.2.2 <i>#Metoo</i>	8
3. Teoretiskt ramverk och tidigare forskning	10
3.1 <i>Dagordningsteorin</i>	10
3.2 <i>Mediologiken</i>	10
3.3 <i>Socialkonstruktivism</i>	11
3.4 <i>Genus</i>	11
3.4.1 <i>Våldtäkt som systematiskt maktmissbruk eller enskilda företeelser</i>	12
3.5 <i>David Sandbergs resultat</i>	14
3.5.1 <i>Gruppvåldtäkten</i>	14
3.5.2 <i>Överfallsvåldtäkt utomhus</i>	14
3.5.3 <i>För offret okänd gärningsman</i>	14
3.5.4 <i>Grov våldtäkt</i>	14
3.5.5 <i>Invandrade våldtäktsmän</i>	15
3.5.6 <i>Unga våldtar unga</i>	15
3.5.7 <i>Oskyldiga och medskyldiga offer</i>	15
3.5.8 <i>Mycket uppmärksammade artiklar avslutas abrupt</i>	15
3.5.9 <i>Bakomliggande orsaker</i>	16
3.5.10 <i>Våldtäktsmannen är ingen vanlig man</i>	16
4. Pressetiska reglerna	17
4.1 <i>Ge korrekta nyheter</i>	17
4.2 <i>Respektera den personliga integriteten</i>	17
4.3 <i>Hör båda sidor</i>	18
4.4 <i>Var försiktig med namn</i>	18
5. Syfte och frågeställning	19
6. Metod och material	20
6.1 <i>Kvantitativ innehållsanalys</i>	20
6.2 <i>Kvalitativ textanalys</i>	22

6.3 Urval	22
6.3.1 Avgränsningar	23
6.3.2 Analysenheter	24
6.3.3 Variablernas enkelhet	25
6.4 Validitet och reliabilitet	26
6.4.1 Objektivitet	26
6.4.2 Interkodarreliabilitet.....	26
6.4.3 Dubbelkoll efter kodning	27
6.4.4 Begreppsvaliditet.....	27
6.4.5 Validitet.....	28
7. Resultat	29
7.1 Den kvantitativa analysnivån	29
7.2 Typ av våldtäkt	29
7.3 Unga som våldtar unga	33
7.4 Inomhusvåldtäkter.....	36
7.5 Våldsamma våldtäkter	38
7.6 Den ensamma gärningsmannen.....	39
7.6.1 Den ensamma överfallsmannen	40
7.6.2 Den ensamma festivalmannen	40
7.6.3 Den ensamma mannen i maktposition	41
7.6.4. #Metoo	42
7.7 Variabler som inte genererade i nämnvärda resultat.....	43
7.8 Den kvalitativa analysnivån.....	43
7.8.1 Fittjafallet.....	44
7.8.2 Kulturprofilen.....	48
7.8.3 Fittjafallet och Kulturprofilen.....	51
7.9 Sociala medier och internet	52
7.9.1 Facebook-våldtäkten	52
7.9.2 Snapchat-våldtäkten	54
7.9.3 Eleven.....	54
7.9.4 Ännu ett exempel	55
7.9.5 Sociala medier och maktteori	55
8. Diskussion och slutsats.....	56
8.1 Sammanfattning av svaren på frågeställningarna	56
8.1.1 Vilka våldtäkter skrevs det om i Dagens nyheter åren 2017–2018.....	56
8.1.2 Har det ändrats sedan David Sandbergs studie 2001–2002	56
8.1.3 Hur överensstämmer Dagens Nyheters bevakning av våldtäkt med brottsstatistiken?.....	57
8.2 Få antal artiklar/notiser.....	57
8.3 Sociala medier	58

<i>8.4 #Metoo</i>	59
<i>8.5 Vidare forskning</i>	62
Referenser	64
B1. Kodbok med definitioner	68

1. Inledning

Kvinnan var på en vernissage i Stockholm. Hon ville ligga med någon den kvällen. Hon träffade en högt uppsatt profil inom kulturvärlden och följde med honom till en lägenhet i Östermalm, Stockholm. Helt plötsligt, utan förvarning, tog mannen tag i kvinnans nacke. Han höll fast henne hårt och körde ner sitt kön så långt ner i kvinnans hals att hon inte kunde andas. Kvinnan får panik, men mannen släpper inte. Tillslut kräcktes hon och mannen puttade ut henne över golvet så att spygan inte skulle komma på lakanen. Hans rörelse var så van, som om han gjort det tusen gånger innan. Hela kvinnans kropp frös till medan det hände, och efteråt tänkte hon på situationen som något extremt obehagligt. En gränssituation, men inget övergrepp. Hon hade ju trots allt gått med på att ha sex från början.

– Återberättad historia från artikeln “Alla vet men de blundar” i Dagens Nyheter av Matilda Gustavsson, 22 november 2017.

Nästan varje dag kan man läsa om kvinnor som blivit våldtagna av män i svenska tidningar. Av en ensam gärningsman eller flera stycken. Antingen av en helt okänd gärningsman, eller som i exemplet ovan, en bekant. Hur våldtäkter beskrivs i nyhetsrapporteringen påverkar vår bild om var våldtäkter sker, vem som våldtar och vem som våldtas. Det påverkar också hur vi, läsarna, uppfattar och bedömer sexuella övergrepp.

Det är en makt nyhetsrapporteringen besitter, att antingen underblåsa eller utmana fördomar kring hur samhällsproblemet våldtäkt är uppbyggt och lever vidare. Det ligger i det journalistiska idealet att, så långt som möjligt, rapportera om våldtäkt som en komplex företeelse som förekommer i olika former. Att rapportera om en sanningsenlig verklighetsbild. Våldtäkt är ett uttryck för makt, och enligt den journalistiska etiken ska makten granskas. Nyhetsmedierna bär ett ansvar att avbilda samhällsproblem som ett mönster snarare än enstaka företeelser. Därför är det viktigt att genomföra denna undersökning, för att se om detta upprätthålls.

Hur porträtteras våldtäkter i Sveriges största dagstidning, Dagens Nyheter? Hur har rapporteringen kring våldtäkt förändrats sedan 2003? Vad blir konsekvenserna om rapporteringen inte är allsidig? Det är det den här uppsatsen handlar om.

1.1 Problemformulering

Vår undersökning utgör en fortsättning på etnologen David Sandbergs magisteruppsats, skriven vid Stockholms Universitet år 2003. “Riktig Våldtäkt”, som studien heter, innehöll en kvantitativ innehållsanalys på 201 artiklar från Dagens Nyheter mellan åren 2001-2002. Vi har valt att utgå från denna uppsats, eftersom den fick stort genomslag och blev mycket uppmärksammas. Bland andra har Katarina Wennstam, författare och föreläsare, refererat till uppsatsen i sin bok “En riktig våldtäktsman”(2004).

David Sandberg presenterade sexualbrottsstatistiken från åren 2001-2002 i sin studie. Statistiken visade att den vanligaste typen av våldtäkt är den som sker i hemmet av en, för offret, bekant person. Sandberg framhöll att det var sällan denna typ av våldtäkt som nyhetsartiklarna skrev om. De allra flesta artiklar i Dagens Nyheter, 2001-2002, handlade istället om gruppvåldtäkter och överfallsvåldtäkter som begicks av män som var okända för offret, på allmänna platser (Sandberg, 2003).

Varför skrevs det flest artiklar om överfallsvåldtäkter, när dessa, enligt brottsstatistiken, inte var vanligast? I sitt diskussionsavsnitt, beskriver Sandberg ett antal möjliga anledningar. Det är, till exempel, endast vissa fall som kommer till redaktionens kännedom och medierna måste göra ett urval. Hans teoretiska ramverk baserades på att den sakfråga medierna väljer att publicera har makt att styra samhällsopinionen, att motverka eller förstärka fördomar om våldtäkt. Han observerade att mediernas urval skapade en skev bild av hur problemet med våldtäkter ser ut i samhället.

En annan observation Sandberg gjorde, var att andelen kvinnor som anmäler våldtäkt är större för överfallsvåldtäkter än för våldtäkt inom en relation. Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) spelar den sociala relationen mellan offer och gärningsperson en stor roll för om man anmäler brottet eller inte. Våldtäkt anmäls alltså oftare när det gäller en för offret obekant gärningsman, än när de inblandade känner varandra. I längden innebär detta att våldtäkt i nära relationer blir underrepresenterade i brottsstatistiken, detta gäller än idag (Brottsförebyggande rådet, 2018).

År 2017 anmäldes 7370 våldtäkter i Sverige. Av dessa var offret kvinna i 6810 (92 procent) av fallen, varav 205 lagfördes (Brottsförebyggande rådet, 2018). När David Sandberg gjorde sin studie år 2003, var antalet anmälda våldtäkter 2184 och av dessa ledde 111 anmälningar till en dom. Antalet anmälningar har alltså mer än tredubblats medan antalet domar knappt fördubblats. Mörkertalet är dock svårt att få grepp om. Det beror oftast på brottets känsliga och integritetskränkande natur. En uppskattning, en försiktig sådan, är att ungefär var tionde kvinna som utsatts för en våldtäkt anmäler det till polisen. (Brottsförebyggande rådet, 2017)

Det är nu 16 år sedan Sandbergs undersökning. Under denna tid har mycket skett vad det gäller kvinnors rätt till sin egen kropp. Rörelsen #Metoo har svept över landet och världen med en enorm kraft och en ny samtyckeslag har trätt i kraft. Diskussionen om hur våldtäkt beskrivs i nyhetsrapporteringen, som David Sandberg uppmärksammade år 2003, pågår fortfarande. Har dessa omständigheter förändrat Dagens Nyheters bevakning och rapportering om våldtäkter? Eftersom medierna måste göra urval i vad som ska publiceras är det långt ifrån alla våldtäkter som blir nyheter. Vilka våldtäkter väljer Dagens Nyheter att uppmärksamma?

2. Bakgrund våldtäkt - juridiska och sociala utvecklingen

2.1 Juridiska definitioner

Detta är en kort sammanfattning om hur lagen om våldtäkt har förändrats sedan 2003. Vi väljer här att använda 2003 som startpunkt, eftersom det var året då David Sandberg skrev sin uppsats.

- Från och med 2005 kan även den person som inte aktivt kan säga "nej" utsättas för en våldtäkt i lagens mening. Till exempel barn, personer som sover eller är drogpåverkade.
- 2013 byttes formuleringen "i hjälplöst tillstånd" ut till "i en särskilt utsatt situation". Det gjordes för att inkludera fler fall och situationer.
- 23 maj 2018 röstade Riksdagen för en samtyckeslag.
- 1 juli 2018 trädde samtyckeslagen i kraft.

Juridisk definition av våldtäkt 2003 och 2019

2003	2019
<p>Den som tvingar annan till samlag eller därmed jämförligt sexuellt umgänge genom våld eller genom hot som innebär eller för den hotade framstår som trängande fara, döms för våldtäkt till fängelse lägst två och högst sex år. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.</p> <p>(SFS 1984:399)</p>	<p>Den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt.</p> <p>(SFS 1962:700)</p>

Lagen har skärpts under senare år. Om man inte deltar frivilligt vid samlag eller annan sexuell handling är det nu straffbart. För att dömas till våldtäkt ska personen på något sätt använt någon typ av våld. Om våldet varit särskilt hänsynslöst kan personen dömas för grov våldtäkt. Detta ger ett längre straff, lägst fem år och högst tio år (SFS 1962:700).

Det finns även en mildare grad av våldtäkt. Om domstolen anser att våldet eller "med hänsyn till omständigheterna vid brottet" är mindre allvarligt, ska våldtäkten betraktas som mindre allvarlig. Då är straffet högst fyra år (SFS 1962:700).

2.2 Social utveckling

Det är inte bara lagen som har ändrats. Frågan om kvinnors rätt till sin egen kropp har funnits länge och förändrats genom tiderna.

2.2.1 FATTA

År 2013 startades organisationen FATTA. En organisation som hade fått nog av mäns sexuella våld mot kvinnor. FATTA var starkt pådrivande för den nya samtyckeslagen, som trädde i kraft 2018, genom att pressa makthavare och aldrig tveka på sin övertygelse. (FATTA, 2018)

2.2.2 #Metoo

Under oktober 2017 skrev de amerikanska tidskrifterna The New York Times och The New Yorker om filmproducenten Harvey Weinstein och hur han anklagas av ett dussin kvinnor för många års sexuella trakasserier och flera fall av våldtäkt samt att det tystats ner av filmindustrin (Kantor & Twohey, 2017, 5 oktober) (Farrow, 2017, 10 oktober). Efter avslöjandet gick skådespelaren Alyssa Milano ut med ett Twitterinlägg (Alyssa_Milano, 2017):

*Om du har blivit sexuellt trakasserad eller utsatt för sexuellt övergrepp skriv "Me too" som svar på denna tweet.
– Vår översättning.*

Åtföljt av en bild som förklarar varför:

Me too.

*Föreslaget av en vän: "Om alla kvinnor som har blivit sexuellt trakasserade eller utsatta för sexuellt övergrepp skrev 'Me too', som en status, kan vi ge människor en känsla av problemets omfattning"
- Vår översättning*

Twitterinlägget publicerades den 15 oktober 2017 och i slutet av samma dag hade taggen #Metoo använts på sociala medier mer än 200 000 gånger (Sini, 2017, 16 oktober). Taggen spreds internationellt och fick särskild uppmärksamhet i Sverige.

Särskilt kännetecknande för #Metoo i Sverige är att övergrepp kopplade till filmstjärnor, toppolitiker och Svenska Akademien, alltså högt uppsatta män med väletablerad social status, fått särskild uppmärksamhet.

Det har avslöjats att många av dessa män missbrukar sin maktposition för att begå övergrepp utan att det leder till några konsekvenser. Genom att hota om att förstöra karriärer eller att hävda att ingen kommer att tro kvinnorna, har män utnyttjat sin position för att begå övergrepp.

Avslöjandena och ilskan mot den tystnadskultur som finns kring sexuella övergrepp har lett till åtskilliga demonstrationer för kvinnors rättigheter i Sverige.

3. Teoretiskt ramverk och tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras de olika teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för denna uppsats.

3.1 Dagordningsteorin

Denna studies utgångspunkt är att mediernas nyhetsrapportering påverkar människor. Denna korrelation finns etablerad i den så kallade *dagordningsteorin*. Studien utgår från en analys av samspelet mellan mediernas nyhetsbevakning och den allmänna opinionen.

Dagordningsteorin utarbetades i en studie av Maxwell McCombs och Donald Shaw, "The Agenda-Setting Function of Mass Media" (1972). Genom att kartlägga vilka frågor som det rapporterades om under det amerikanska presidentvalet 1968, utförde McCombs och Shaw en innehållsanalys. Detta kombinerades med en opinionsundersökning om vad medborgarna ansåg utgöra landets mest angelägna samhällsproblem. Ett tydligt samband framkom, de sakfrågor som dominerat mediernas dagordning ansågs också av folkopinionen som de viktigaste samhällsproblemen. Deras slutsats var tydlig: journalistiken påverkade opinionen genom att lyfta fram vissa sakfrågor i sin rapportering och tona ner andra.

McCombs och Shaws teori om mediernas påverkan på folkopinionen satte agendan för ett omfattande forskningsområde som, 50 år senare, fortfarande genererar nya studier.

Med dagordningsteorin i åtanke kan man argumentera för att medierna påverkar allmänhetens uppfattning om vad våldtäkt är och vilka lösningar som mest troligt skulle råda bot på problemet.

3.2 Medielogiken

Dagordningsteorin gör nyhetsrapporteringen intressant, eftersom den skapar opinion. Det är därför viktigt att undersöka de rad av val som avgör hur medieinnehållet ser ut. Det mest centrala är urvalet av händelser som överhuvudtaget blir nyheter. Val av uppgifter, intervjupersoner, ord, bild och rubrik spelar även de avgörande roll för vilken vinkel av nyheten som slutligen förmedlas.

För att förstå de faktorer som påverkar nyhetsurvalet bör man vända blicken till betydelsen av nyhetsmediernas format och specifika logik. Detta kallas *teorin om medielogiken*. Denna handlar i grunden om att mediernas innehåll beror på vad som passar dess format, organisation, yrkesmässiga normer och behov av uppmärksamhet, snarare än verkligheten i sig. Med andra ord är inte nyhetsrapportering en korrekt representation av verkligheten. De händelser som får plats i medierna står inte alltid i proportion med händelsernas faktiska betydelse. Därför speglar nyhetsmedier inte en social verklighet oberoende av dem själva (Altheide & Snow, 1979).

3.3 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen tar en kritisk ståndpunkt till vår, för givet tagna, uppfattning om världen och oss själva. Den ifrågasätter om konventionell kunskap är baserad på objektiva och opartiska observationen av världen.

Inom mainstream psykologi har man länge ägnat sig åt att försöka hitta universella principer. Man har ställt sig frågan, "hur formas attityder?". Det antagande som ligger till grund för en sådan fråga är att vi kan hitta ett svar som gäller alla människor. Vi upptäcker, med andra ord, det som ligger till grund för den "mänskliga naturen". Men socialkonstruktivismen hävdar att det sätt vi förstår världen, samt de kategorier och begrepp vi använder, är både historiskt och kulturellt betingade.

Men om vår kunskap om världen, vårt vanliga sätt att förstå den, inte härrör från objektiva observationer om hur världen faktiskt är, var kommer den då ifrån?

Socialkonstruktivismens menar att människor bygger verkligheten mellan varandra. Det är genom dagliga interaktioner mellan människor i det sociala livet som våra versioner av kunskap blir till. Därför är social interaktion av alla slag, speciellt språk, av stort intresse för socialkonstruktivismen. Det som sker mellan människor i deras vardagsliv, ses som den praxis under vilken människors gemensamma visioner av kunskap byggs.

Därför kan det som vi ser som en sanning betraktas som vårt samtida accepterade sätt att förstå världen. Sanningar är alltså inte en produkt av vår objektiva observation av världen, utan av de sociala processer och interaktioner som människor ständigt är involverade i (Burr, 2015).

I vår studie ser vi nyhetsmedier som en del av denna sociala interaktion, vilken bygger och sprider en slags sanning om världen. Vad som rapporteras i nyhetsmedier och i vilken utsträckning det rapporteras kan skapa och sprida en bild om verkligheten som normaliseras. Om mediernas dagordning endast rapporterar en slags våldtäkt, trots att våldtäkt kan utspela sig på många olika sätt, kan en schablonbild av förövare och offer spridas.

Socialkonstruktivismen är i allra högsta grad relevant i denna studie, eftersom vår utgångspunkt ligger i hur konstruktioner av våldtäkt har sett ut under en viss tid i nyhetsmedier och om dessa har förändrats sedan David Sandbergs forskning 2003.

3.4 Genus

En annan utgångspunkt för vår studie är att betrakta det sexuella våldet som ett uttryck för utövning av makt och kontroll.

Detta styrker teoretikern och psykologen Nicholas Groth. I sin bok *Män som våldtar*, 1981, undersökte han bakgrunden till varför män våldtar. Groths analys bygger på mångåriga

intervjuer med både förövare och offer, samt förhörprotokoll och utredningar. I sitt material fann Groth att våldtäkt är en handling som motiveras av bakomliggande faktorer såsom kontroll, makt och vrede, snarare än en okontrollerbar sexuell drift. Trots att Groths undersökning bör ses som präglad av sin samtid, anses den i stor utsträckning fortfarande vara relevant. (Groth, 1979/1981)

Att våldtäkt är ett uttryck för makt och kontroll bör sättas i samband med att majoriteten av sexuella övergrepp begås av män. Enligt den senaste svenska kriminalstatistiken från 2017, avseende gärningspersoners kön vid våldtäkt, utgjorde män 99 procent av våldtäkterna mot kvinnor. (Brottsförebyggande rådet, 2019)

Förekomsten av sexuellt våld leder till djupgående konsekvenser för kvinnors liv. Detta har Maria Wendt Höjer visat i sin akademiska avhandling *Rädslans Politik*. Enligt Höjer leder den upplevda rädslan för att bli våldtagen till att kvinnors handlingsutrymme begränsas. Detta gör att kvinnor, både socialt och fysiskt, anpassar sig till manligt präglade villkor. Detta kan, till exempel, vara att ta en längre väg hem av rädsla att passera oupplysta områden eller att begränsa sina klädval. I detta avseende blir kvinnors handlingsfrihet inskränkt, samtidigt som män som grupp erhåller makt över kvinnor - trots att många män aldrig själva våldtar eller slår (Wendt Höjer, 2002).

Mot denna bakgrund ser vi våldtäkt som ett uttryck för utövande av makt och kontroll. När detta sätts i samband med den manliga majoriteten bland förövare av våldtäkt, anser vi att våldtäkt inte bör betraktas som en privat företeelse. Det bör snarare ses som ett politiskt agerande, som på ett strukturellt plan bidrar till att vidmakthålla mäns maktposition i samhället.

Med avstamp i detta är det intressant att undersöka vilka föreställningar om kön som nyhetsrapporteringen eventuellt bidrar till. Därför vill vi undersöka om medierna (Dagens Nyheter) ger bilden av våldtäkt som ett enskilt problem eller som ett samhällsproblem och vilka föreställningar om kön som kommer till uttryck i rapporteringen av våldtäkt.

3.4.1 Våldtäkt som systematiskt maktmissbruk eller enskilda företeelser

Som uppsatsen tidigare klargjort, betraktar denna studie våldtäkt som ett systematiskt maktmissbruk, som på ett strukturellt plan vidmakthåller vårt samhälles patriarkala uppbyggnad. Med detta som utgångspunkt, är det intressant att undersöka om medierna, i detta fall Dagens Nyheter, ger en bild av våldtäkt som ett enskilt problem eller som ett samhällsproblem.

Våldtäkt som äger rum i det offentliga rummet under natten och begås av en man okänd för offret, anses ofta vara en "riktig våldtäkt" (Mona Livholts, 2008). Att så är fallet, fann även David Sandberg i sin studie *Riktig Våldtäkt* (2003).

Sandberg fann en specifik typ av gärningsman, som ofta återkom i rapporteringen av våldtäkt i Dagens Nyheter: den ensamma förövaren som överfaller kvinnor utomhus. Den enda uppgiften som förekom om honom var ålder och detta endast i de fall där offret kunnat lämna ett signalement. För övrigt förblev han anonym. Sandberg fann att överfallsvåldtäkter porträtterades som enskilda företeelser. I en av artiklarna han analyserade stod det till och med "Att det blev just denna kvinna som drabbades var förmodligen en tillfällighet" (Dagens Nyheter 27 april 2001). Under de två år som Sandberg undersökte (2001–2002) fann han inte en enda artikel som beskrev gärningsmannen som en helt "vanlig" man.

I antalogin *Sex, violence and the body: the erotics of wounding* (2008), har Mona Livholts i kapitlet *The loathsome, the rough type and the monster: the violence and wounding of media texts on rape* närmare undersökt det riksända fallet med Hagamannen. Hagamannen var en serievåldtäktsman, som var aktiv i Umeå under 8 år (1998–2006). Det som är det intressanta med fallet Hagamannen, är att när han häktades förbluffades många av att han verkade vara en "vanlig" svensk man, trots att han begått så grova våldtäkter. Det fanns till och med de som kände igen honom från polisens fantombild, men som ändå inte kontaktade polisen, för att han inte stämde överens med deras bild av hur en våldtäktsman ska vara.

Att en man som verkar som vilken man som helst, begår våldtäkt och mordförsök verkar vara otänkbart för både journalister och läsare. En artikel beskriver de två olika liv Hagamannen levde. Ett som en lugn far till två barn. Den andra, en man som terroriserat kvinnor i Umeå gisslan under åtta år. Journalisten beskriver detta dubbelliv som helt oförståeligt. (Livholts, 2008)

Våldtäktsrapporteringen definierar, sprider och bekräftar hur en "normal" och "vanlig" man verkar samt hur en man som våldtar bör vara. Genom att framhäva de fall där det rör sig om socialt eller psykologiskt marginaliserade förövare och inte ge upplysningar om de män som verkar som "vem som helst", förstärks samhällets snedvridna bild av hur en våldtäktsman är. Den enda förövare som förblir tänkbar är den okända, "galningen" som lurar i buskarna i den mörka parken (McCombs & Shaw, 1972) (Burr, 2015).

Denna gestaltning av "galningen" fungerar som ett effektivt skydd för de gärningsmän som inte passar in denna stereotypa mall. (Livholts, 2008) De våldtäkter, det vill säga, majoriteten av våldtäkter i Sverige, där offer och gärningsman är bekanta med varandra, låg i medieskugga under den tiden, 2001-2002, som Sandberg undersökte.

Sandbergs forskning visar att rapporteringen av våldtäkt i nyhetsmedia underbyggde den patriarkala samhällsstrukturens behov att upprätthålla genusordningen mellan män och kvinnor. Missrepresentationen av våldtäkt, som övervägande enskilda händelser av okänd förövare, underlättade för samhället att feldefiniera både problem och lösning. Både Sandberg och Livholts kom fram till att problemet aldrig identifierades som *män våldtar*.

Skulden lades inte på män som kategori och lösningen blev då inte heller att få *män att sluta våldta*. Därför blev konsekvensen av nyhetsrapporteringen av våldtäkt att den bibehöll status quo. Det är upp till denna studie att undersöka om samma missrepresentation av våldtäkt fortsätter än idag.

3.5 David Sandbergs resultat

Detta är en jämförande uppsats som görs i syfte att uppdatera David Sandbergs forskning om nyhetsmedias rapportering om våldtäkt. Syftet är att på så sätt kunna se om en förändring skett sedan Sandbergs studie från 2003. Det är därför relevant med ett övergripande avsnitt om Sandbergs resultat för att redogöra vad vi utgått från.

Sandberg fann mönster i rapporteringen, som gjorde att han kunde dela upp artiklarna utifrån hur de beskrev förövare och offer. Han gjorde alltså en typologisering av förövare och offer. För att kunna undersöka om samma schablonbilder av förövare och offer fortfarande används, redovisar vi här Sandbergs uppdelning.

David Sandberg samlade totalt in 201 artiklar, som publicerades i Dagens Nyheter under åren 2001–2002.

3.5.1 Gruppvåldtäkten

Sandberg fann att gruppvåldtäkten var den mest uppmärksammade typen av våldtäkt i Dagens Nyheter. Av samtliga 201 artiklar handlade 74 om gruppvåldtäkter, 37 procent.

3.5.2 Överfallsvåldtäkt utomhus

En majoritet på 55 procent av Dagens Nyheter artiklar om våldtäkt beskrev övergrepp som skett utomhus eller i en bil. Vanligast bland dessa var övergrepp som skett i parker sent på kvällen. Festivaler utgjorde även en frekvent rapporterad plats för våldtäkter i Sandbergs material.

3.5.3 För offret okänd gärningsman

En annan återkommande aspekt, som Sandberg fann i Dagens Nyheter rapportering, var att gärningsmannen var okänd för offret. I 18 artiklar stod det uttryckligen att mannen var "okänd". I desto fler framgick denna information på andra sätt, exempelvis att polisen saknade signalement på gärningsmannen. I tio artiklar framgick det att offer och gärningsman var bekanta. Det kunde då handla om att offret och gärningsmannen till exempel gick på samma skola.

3.5.4 Grov våldtäkt

Våldtäkterna som fick uppmärksamhet var ofta speciellt grova. I 32 artiklar framkom det att kvinnan misshandlats, i 12 artiklar att det hade förekommit vapen och i ett fall misstänktes

även gärningsmännen för mordförsök på den våldtagna kvinnan. Bilden av unga, hänsynslösa gärningsmän löper som en röd tråd i de fall som ägnats störst uppmärksamhet.

3.5.5 Invandrade våldtäktsmän

Sandberg såg att Dagens Nyheter tenderade att förlägga problemet med unga våldtäktsmän till invandrarskap och förort. Exempelvis intervjuades en professor vid Brottsförebyggande rådet, som menade att den ökande, grova brottsligheten bland främst unga män berodde på en misslyckad integrationspolitik.

3.5.6 Unga våldtar unga

Av de artiklar där ålder framgick var 65 procent av gärningsmännen under 20 år. En klar majoritet av förövarna var alltså unga. Drygt en tredjedel av dessa var under 15 år. Även offren som det rapporterades om var unga. I 69 procent av fallen handlar artiklarna om kvinnor under 20 år, drygt hälften av dessa var under 15 år.

3.5.7 Oskyldiga och medskyldiga offer

Den bild av offren som nyhetsrapporteringen oftast gav, beskriver Sandberg som: "kvinnor som bara råkat komma i vägen för gärningsmannen". Med detta menar han att kvinnan inte var särskilt utvald, det skulle, med andra ord, kunnat ha vara vilken kvinna som helst. Det var slumpen som gjorde att en viss kvinna blev drabbad. I en artikel stod det exempelvis: "Att det blev just denna kvinna som drabbades var förmodligen en tillfällighet". Denna kategori, menar Sandberg, stigmatiseras som oskyldiga offer.

På andra sidan av myntet finns de offer som Sandberg anser stigmatiseras till medskyldiga offer. Han menar att kvinnor som inte stöter på sin gärningsman av en slump, stigmatiseras till att ha medverkat till att övergreppet kunde ske. Detta styrker han genom att hänvisa till artiklar där det uttryckligen står att offren frivilligt har följt med sin gärningsman till platsen där våldtäkten senare ägde rum.

3.5.8 Mycket uppmärksammade artiklar avslutas abrupt

Sandberg fann det anmärkningsvärt att de artiklarna som hade fått störst uppmärksamhet i Dagens Nyheter också var de som abrupt avslutades med ett kort konstaterande om att offret ljög. Detta skedde i de fall offret hade ändrat eller tagit tillbaka sitt tidigare uttalande till polisen. I dessa fall framgick det inte varför kvinnorna tagit tillbaka uppgifterna. Det framgår inte heller om andra involverade i fallet (när det gäller flera offer vid ett tillfälle) hade hållit fast vid sina berättelser, men inte blivit trodda av rätten, eller om de också ändrat sina uppgifter. Rapportering som fått utrymme i tidningen avslutas, med andra ord, helt abrupt och utan förklaring.

3.5.9 Bakomliggande orsaker

Sandberg uppmärksammade även att det inte enbart fanns teman kring gärningsmän och offer i artiklarna. Orsakerna till våldtäkten följde också ett tydligt mönster i rapporteringen.

Det framgick att orsaken till att unga gärningsmän genomför grova våldtäkter är att de har en trasslig bakgrund. En sociolog intervjuades i samband med en gruppvåldtäkt i Malmö under sommaren 2001. Hon menade att en primitiv sexualdrift var en större orsak till att unga begick sexbrott än andra bakomliggande sociala faktorer. En arbetare från Rädda barnen menade snarare att deltagare i gruppvåldtäkter levde i subgrupper som "tar det som de vill ha". Där ingick alltså också våldtäkt på flickor. Förklaringen var att ungdomarna hade en förnedrande kvinnosyn.

I de artiklar Sandberg undersökte fanns alltså två huvudförklaringar till varför våldtäkt ägde rum. Den ena var att våldtäkt ägde rum på grund av biologiska orsaker, såsom en manlig, okontrollerbar sexdrift. Den andra var att övergreppet var orsakade av sociala faktorer, som gängkulturer som utmärkts av nedvärderande kvinnosyn eller trassliga uppväxter.

3.5.10 Våldtäktsmannen är ingen vanlig man

En sak var glasklar genom varenda artikel Sandberg undersökte: våldtäktsmannen var aldrig en vanlig man. Inte en enda artikel beskrev gärningsmannen/gärningsmännen som "vanliga män".

4. Pressetiska reglerna

Förutom vårt teoretiska ramverk, vill vi också granska vårt material mot bakgrund av de pressetiska reglerna.

För att hindra politiker från att införa snävare lagstiftning för nyhetsmedias arbete samt för att skydda enskilda individer från lidande, har pressen, på eget initiativ, skapat etiska regler för sitt arbete. Dessa kallas de pressetiska reglerna och finns samlade i skriften *Spelregler för press, radio och tv*.

Eftersom journalister, i teorin, ska förhålla sig till de pressetiska reglerna är det värt att undersöka om dessa, indirekt, spelar någon roll för hur och vilka våldtäkter som i slutändan publiceras. Det går även att kritisera att journalisterna eventuellt inte förhåller sig till de pressetiska reglerna beroende på vad vår forskning visar.

Däremot är inte alla de pressetiska reglerna relevanta för vår studie, till exempel när det gäller bildhantering, eftersom det inte är en av de komponenter vi avser undersöka. De pressetiska regler som vi bedömt är relevanta att lyfta är följande:

4.1 Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.

Denna har vi i åtanke för att se om rapporteringen om våldtäkt är allsidig, det vill säga, står rapporteringen om våldtäkt i proportion till våldtäktsstatistiken?

4.2 Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

Pressetiska reglerna 7 och 8 kan ses som förklaring till att vissa våldtäkter kommer med i nyhetsrapporteringen och andra inte. (Relevant att hålla i åtanke om reglerna 7 och 8 bryts när det gäller Dagens Nyheters rapportering om våldtäkt).

9. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Vi har i vårt kodschema noterat regel nummer 9, det vill säga, om gärningsmännens eller offrens etniska bakgrund framgår. Detta för att se om tidningen tenderar att ge en etnisk bakgrund som förklaring till våldtäkt.

4.3 Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material, tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

Den pressetiska regeln 13 har vi i åtanke för att se om offrets och gärningsmannens sida ges lika möjlighet och plats i artikeln.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättsak bör redovisas.

Den pressetiska regeln 14 är intressant i förhållande till om den misstänkta gärningsmannen framstår som skyldig, trots att han ännu inte är dömd i rättsak.

4.4 Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.
16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

De pressetiska reglerna 15 och 16 är relevanta för att se om den nyhetsrapportering vi granskar håller sig till reglerna ovan eller bryter mot dem. Nummer 16 är av särskilt intresse, eftersom denna eventuellt kan presenteras som förklaring till brottet, exempelvis nationalitet eller om gärningsmannen har ett jobb som har gett konsekvenser för hans psyke.

5. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka våldtäkter Dagens Nyheter valt att rapportera om under åren 2017 och 2018. Detta kommer sedan jämföras med David Sandbergs resultat om våldtäktsrapporteringen i samma tidning under 2001 och 2002, för att se om en skillnad har skett i tidningens rapportering om ämnet. Vi kommer även undersöka om mediebilderna av våldtäkt överensstämmer med Brottsförebyggande rådets senaste våldtäktsstatistik.

Detta är våra frågeställningar:

- Vilka typer av våldtäkter skrevs det om i Dagens Nyheter åren 2017–2018?
- Har det ändrats sedan David Sandbergs studie 2001–2002?
- Hur överensstämmer Dagens Nyheterers bevakning av våldtäkt med brottsstatistiken?

6. Metod och material

Vi har valt att i denna studie använda oss av två olika forskningsmetoder. Vid insamlandet av data har vi använt oss av en kvantitativ forskningsmetod, medan analysen av data består av en blandning mellan kvantitativ och kvalitativ metod. Denna kombination valde vi eftersom vi ville analysera vårt resultat på fler nivåer än vad de båda metoderna kan åstadkomma för sig.

Utöver detta anser vi, trots att David Sandberg inte uttryckligen skriver det i sin studie, att det även är en blandning av dessa två forskningsmetoder som han använt sig av i Riktig Våldtäkt (2003). Vi drar denna slutsats eftersom han skriver i sitt metodavsnitt att han valt att till en början jobba kvantitativt för att göra ett stort material överskådligt. Därefter har han närmare granskat de fall som resulterar i flest artiklar i Dagens Nyheter. Den kvalitativa delen syns i Sandbergs resultat när att han redogör närmare för hur händelseförloppet i vissa utvalda fall återges i tidningarna och analyserar detta. Eftersom denna studie avser att jobba kumulativt efter Sandbergs studie kommer även vi anamma detta arbetssätt.

Under detta kapitel kommer vi förklara dessa forskningsmetoder samt beskriva vårt tillvägagångssätt vid tillämpandet av dem.

6.1 Kvantitativ innehållsanalys

Begreppet kvantitativ innehållsanalys består av två komponenter. Med *innehållsanalys* menas en undersökning av ett innehåll i någon form av framställning, i vårt fall, en skriftlig. Med *kvantitativ* menas att undersökningen baseras på så pass många analysenheter att dessa uppgifter kan uttryckas och analyseras med siffror (Esaïasson et al.,2009).

Denna forskningsmetod ämnar vi använda först, som verktyg för att få reda på frekvensen av våra variabler i det material vi inhämtar. Denna analysnivå kommer även att presenteras först i vårt resultatavsnitt. Trots att den kvantitativa innehållsanalysen främst presenteras i form av siffror blir vi inspirerade av Sandbergs mer illustrativa författarsätt. Sandberg väljer att i sitt resultatavsnitt i uppsatsen Riktig Våldtäkt (2003) komplettera presentationen av sitt kvantitativa resultat med citat från rapporteringen som styrker och gestaltar diagrammen. Detta väljer även vi att göra i vår uppsats i förhoppningen att det illustrerar de presenterade siffrorna på ett pedagogiskt sätt.

Utöver att undersöka frekvensen av våra variabler kommer vi även titta på vilka våldtäktsfall som uppmärksammas samt vilken frekvens och utrymme dessa tilldelas på tidningssidorna.

För att analysera hur många fall av våldtäkt som förekommer i nyhetsrapporteringen utvecklade vi variabel: V18. Övriga kommentarer (Se bifogad kodbok). Under denna variabel

sammanfattade vi artikeln vi kodade i några meningar och skrev om fallet hade rapporterats om flera gånger. Genom att sedan gå igenom denna variabel kunde vi undersöka alla de fall som uppmärksammades under 2017–2018. Denna variabel gav även utrymme att hitta mönster i rapporteringen som existerade utanför de andra variabler vi utvecklat. Exempelvis om ett särskilt inslag utöver våra variabler förekom i våldtäkter ofta.

Just utrymmet och frekvensen är innehållsanalysens främsta kriterium på centralitet (Esaiasson et al., 2009). I vårt fall betyder detta att om ett våldtäktsfall tilldelas stort utrymme i Dagens Nyheter, blir det enligt innehållsanalysens argument synonymt med ett viktigt våldtäktsfall.

Inom ramen för denna studie är mätningen av frekvenser relevant. Hur ofta skrivs det om överfallsvåldtäkter kontra våldtäkter i nära relation? Hur ofta skriver Dagens Nyheter om en våldtäkt med särskilt våldsamma inslag? Detta är exempel på några av de variabler där vi, genom att börja med en kvantitativ innehållsanalys, vill undersöka frekvensen i vilka de förekommer i Dagens Nyheter rapportering om våldtäkt. I förlängningen av denna analys kommer vi få svar på vår främsta frågeställning: Vilka typer av våldtäkter skrevs det om i Dagens Nyheter år 2017-2018?

För insamlandet av vårt material har vi vänt oss till Mediearkivet, Retrievers digitala databas med arkiverade artiklar. Genom söksträngen:

Våldtäkt* or Våldtäktsförsök

har vi samlat in samtliga artiklar och notiser som nämner något av dessa ord i sin rapportering. Vi är väl medvetna om att digitala sökningar har sina begränsningar. Det kan vara så att vi har missat artiklar genom att inte lägga till ord, som till exempel, "Våldtagen". Detta var med i den första söksträngen vi testade, men eftersom vi arbetar kumulativt valde vi att använda oss av samma söksträng som David Sandberg gjorde. När vi tog bort ordet "Våldtagen", exkluderades endast ett trettiotal artiklar vilket gjorde oss säkra på att vår söksträng gav oss tillräckligt med analysmaterial.

Eftersom Sandberg inte hade en kodbok han kunde förse oss med fick vi utveckla en egen genom att analysera Sandbergs uppsats Riktig Våldtäkt (2003). Sandberg presenterar i uppsatsen tre frågor han utgick från när han utvecklade de variabler han använde till sin analys:

1. Vilka är gärningsmännen i nyhetsartiklarna?
2. Vilka är offren i nyhetsartiklarna?
3. Vilka typer av våldtäkter uppmärksammas?

Baserat på de tre frågorna ovan, samt genom att analysera vilka variabler Sandberg måste ha använt sig av för att få fram det resultat han presenterat, har vi utvecklat vår egen kodbok.

6.2 Kvalitativ textanalys

Den kvantitativa analysen kommer ge oss svar på vilka våldtäktsfall som uppmärksammades mest i Dagens nyheter i fråga om frekvens och utrymme. Dessa fall avser vi göra en kvalitativ textanalys på som ytterligare en analysnivå till vår studie. Denna kvalitativa del kommer att presenteras efter den kvantitativa i vårt resultatavsnitt.

Den kvalitativa textanalysen har, liksom den kvantitativa, också frekvenser och utrymme som en centralitet (Esaiasson et al., 2009). Därför är de mest uppmärksammade våldtäktsfallen även intressanta att undersöka på ett kvalitativt plan. De mest uppmärksammade fallen av våldtäkt i tidningen genererade en textmängd lång nog att granska i ett kvalitativt sammanhang.

Här ser vi de olika artiklarna som behandlar ett och samma våldtäktsfall som en komponent, snarare än att läsa de olika texterna för sig. Genom att granska alla de artiklar som behandlar ett särskilt uppmärksammat våldtäktsfall kan vi se hur bilden av fallet växer fram genom rapporteringen. Det kvalitativa sammanhanget går ut på att undersöka det innehåll i texten som ligger dolt under ytan och endast kan tas fram genom en intensiv läsning av den. Genom att addera denna ytterligare analysnivå till vår studie hoppas vi få djupare förståelse och svar på vår främsta frågeställning: Vilka typer av våldtäkter skrevs det om i Dagens Nyheter år 2017–2018?

Den kvantitativa innehållsanalysen är förankrat i empirin. Den kvalitativa, däremot, förankras i en studies teoretiska ramverk (Esaiasson et al., 2009). Av de cirka hundra fall som uppkom i studien tog vi de två fall som gavs mest utrymme och frekvens i rapporteringen under de två åren och kunde knyta och analysera på ett kvalitativt plan genom vårt uppsatta teoretiska ramverk. Utöver dessa två fall fann vi, genom variabel V18 i den kvantitativa analysen, ett mönster av fall som alla hade ett och samma inslag. Trots att det inte är ett och samma fall kunde de genom sitt innehåll kategoriseras som en typ av fall. Genom att slå ihop dessa artiklar kunde vi även kvalitativt analysera dessa.

6.3 Urval

Vårt urval består av samtliga nyhetsartiklar om våldtäkt samt våldtäktsförsök som publicerats i Dagens Nyheter.

Med vår utgångspunkt i dagordningsteorin, anser vi det lämpligast att undersöka den största tidningen i Sverige. Den borde ha störst inflytande på opinionen, eftersom det är den dagstidning som har störst räckvidd i landet. Enligt senaste studien från Orvesto, hade Dagens Nyheter en total räckvidd på 1 082 000 läsare, både print och e-tidning (Orvesto

Konsument, 2018). Vi har valt att undersöka Sveriges största dagstidning och inte Sveriges största kvällstidning, Aftonbladet. Anledning till det är att dagstidningarna i större utsträckning strävar efter objektiva nyheter, medan kvällstidningarna oftare ägnar sig åt skandaljournalistik. SOM-institutet visar även att förtroendet för dagspressen är högre än det för kvällspressen, vilket ger oss ytterligare ett motiv att undersöka Dagens Nyheter. Eftersom vi framförallt vill jämföra med David Sandbergs undersökning, använde vi samma tidning för vår analys.

Vi har valt att undersöka nyhetsartiklar, som utger sig för att vara opartisk rapportering av en händelse. Därför kommer ledarartiklar, debattartiklar och insändare inte utgöra någon del av vårt insamlade material. Anledningen är att dessa ofta har i syfte att övertyga läsaren om en viss åsikt. När vi talar om opartisk rapportering utgår vi från Gaye Tuchmans begrepp *strategisk ritual*, som används i den journalistiska arbetsprocessen i syfte att skapa en bild av professionalism och objektivitet och på så sätt skydda sig från extern kritik. Den strategiska ritualen innebär, bland annat att, i så stor mån som möjligt, presentera alla sidor av en händelse och tydligt skilja mellan åsikter och nyheter (Tuchman, 1978). När vi i fortsättningen skriver "artiklar", menar vi således "nyhetsartiklar".

6.3.1 Avgränsningar

Eftersom detta är en jämförelse av etnologen David Sandbergs uppsats *Riktig Våldtäkt*, har vi valt att göra samma avgränsningar som han gjorde.

Under 2017 anmäldes omkring 22 000 sexualbrott. Av dessa rubriceras 7 370 som våldtäkt (Brottsförebyggande rådet, 2019). Som första avgränsning väljer vi att inte undersöka nyhetsmedias rapportering av alla sorters sexuellt våld. Vi har avgränsat oss till våldtäkt och våldtäktsförsök, men även bland dessa krävs avgränsningar.

Vi har valt att endast undersöka de våldtäkter som sker av män mot kvinnor. Denna avgränsning har vi valt då endast 46 av 3298 misstänkta för våldtäkt var kvinnor (en procent), resterande var män (Brottsförebyggande rådet, 2017) Våldtäkter som sker av män mot män eller av kvinnor mot män har i denna uppsats uteslutits. Detta motiveras av våra teorier om att en mans våldtäkt mot en kvinna är ett uttryck för ett strukturellt förtryck samt att detta är den våldtäkt som är absolut mest frekvent (Brottsförebyggande rådet, 2017). Vårt syfte är att undersöka spåren av detta strukturella förtryck och det eventuella vidmakthållandet av detta i medias nyhetsrapportering.

Utöver detta har vi, i likhet med David Sandberg, uteslutit rapportering om incest eller våldtäkter som beskrivs som pedofili eller barnvåldtäkter. Inte heller undersöker vi de artiklar som handlar om prostitution eller sexhandeln med kvinnor. Vi anser att detta, till viss del, handlar om en annan problematik, som skulle kräva ytterligare forskning för att tas i beaktning i denna uppsats.

Vi har även valt att endast undersöka de artiklar som rör våldtäkt och våldtäktsförsök som skett i Sverige.

Som tidigare nämnts i avsnittet ”Urval”, kommer vi endast att undersöka artiklar som publiceras som nyhetsrapportering. Ledarartiklar, debattartiklar och insändare har således uteslutits i vårt material.

Vi är medvetna om att våra avgränsningar påverkar resultatet. Däremot är de viktiga för att få ett forskningsmaterial, som kan jämföras med David Sandbergs material från 2003 och ur vilket vi kan dra slutsatser om eventuella förändringar i nyhetsrapporteringen kring våldtäkt.

6.3.2 Analysheter

Vi kommer att analysera alla artiklar i Dagens Nyheter, som handlar om våldtäkt eller våldtäktsförsök under perioden 2017-01-01 till 2018-12-31. Detta kommer utgöra den största delen av vårt material. Utifrån dessa artiklar kommer vi att koda materialet till mätbara resultat. En fullständig kodbok finns som bilaga. Några av de centrala variabler vi använder oss av presenteras i sin korthet här.

V5 - V7 - Gärningsmannen/männen

Vi vill se vad det står om gärningsmannens/gärningsmännens ålder, etnicitet, och om det är fler än en gärningsman. Vi är medvetna om att frågan om etnicitet är komplicerad och att det kan vara en problematisk kategorisering av människor.

Vår definition av etnicitet handlar inte om biologiskt arv. Vårt fokus riktas snarare mot ett socialt och kulturellt arv. Det kan handla om modersmål eller andra kulturella särdrag från ett visst samhälle eller kultur. Varför vi väljer att använda oss av etnicitet och inte nationalitet är för att dessa inte alltid hör samman. Man kan vara svensk medborgare och därmed ha svensk nationalitet, men i nyhetsrapporteringen kan det uppmärksammas att man har, till exempel, somalisk etnicitet.

Med denna variabel vill vi undersöka om medierna uppmärksammar gärningsmännens etnicitet. Anledningen är att vi vill se om gärningsmännens etnicitet tas upp i nyhetsmedia som förklaring till brottet.

Vi vill understryka att vi inte tror att våldtäkt är en del av någon människas etnicitet, utan att det, som vi tidigare nämnt i det teoretiska ramverket, snarare handlar om maskulinitet.

V8 - V11 - Offret

Vad står det om offrets ålder. Var offret påverkad av alkohol, hade offret specifika kläder på sig. Kände offret förövaren.

V12 - Plats

Sker våldtäkten utomhus eller inomhus. Om artikeln benämner våldtäkten som en överfallsvåldtäkt kommer vi utgå från RFSUs definition på detta. RFSU definierar våldtäkter som sker utomhus och av, en för offret okänd gärningsman, som överfallsvåldtäkter. Med denna definition blir variabel V9 Nej (2), (Se bilaga. 1 för kodbok), och V12 Utomhus (3).

Med hjälp av dessa variabler som handlar om gärningsmän, offer och plats kan vi få en tydlig bild om vilken typ av våldtäkt det handlar om. Är det fler än en gärningsman? Hur gamla är gärningsmän och offer? Vart sker våldtäkten? Detta kommer i sin tur att hjälpa oss att svara på vår första frågeställning:

- Vilka typer av våldtäkter skrevs det om i Dagens Nyheter åren 2017–2018?

Variablerna kommer också ge oss resultat som vi kan jämföra med David Sandbergs. Han tittade främst på vilka män som våldtar vilka kvinnor, vart det sker och om artiklarna på något sätt försöker ge en större förklaring till varför våldtäkten skett. Allt detta kommer vi kunna svara på efter materialinsamlingen. Således förhåller sig variablerna även till vår andra frågeställning:

- Har det ändrats sedan David Sandbergs studie 2001–2002?

Genom de svar vi får från våra variabler kan vi sedan se om nyhetsrapporteringen överensstämmer med den nuvarande brottsstatistiken, i de fall där brottsstatistik kan påvisas. På så sätt kan vi svara på vår tredje frågeställning:

- Hur överensstämmer Dagens Nyheters bevakning av våldtäkt med brottsstatistiken?

6.3.3 Variablernas enkelhet

Vi tror att dessa variabler (se bilaga .1) kommer ge oss tydliga svar. Vår kodbok är uppbyggd på ett relativt enkelt sätt. Vi vill ge en säker och samstämmig tolkning och kunna jämföra våra resultat med David Sandbergs undersökning. Vi vill även att variablerna ska vara enkla att tolka så att andra forskare ska kunna göra samma undersökning. Det var i vissa fall svårt att avgöra i V14 (Vilken typ av våldtäkt), vilken våldtäkt det handlade om. Ibland kunde vi inte avgöra om ett gäng män som överföll en kvinna skulle kodas som Överfallsvåldtäkt eller Gruppvåldtäkt. Vi lade därför till ett till alternativ, "Flera av de ovanstående". Med detta alternativ kunde vi enkelt koda artiklarna som handlade om fler än en sorts våldtäkt. Detta kommer också innebära ett rimligare resultat. Hade vi kodat artikeln som handlade om gänget med män som överföll en kvinna, som enbart Gruppvåldtäkt, hade Överfallsvåldtäktskategorin blivit lidande och felaktig.

Med enklare variabler och minskad subjektivitet, finns det mindre utrymme för misstag och felkodning och ger, i slutändan, en starkare reliabilitet.

6.4 Validitet och reliabilitet

6.4.1 Objektivitet

Merparten av de variabler vi undersöker är icke-tolkningsbara. Vårt val av tidning och analysenheterna vi har valt att använda i vår kodbok lämnar inget utrymme för personliga tolkningar. Variabeln V. 16, *Förklarar våldtäkten ur ett större perspektiv*, är den enda variabeln där det eventuellt skulle kunna finnas risk för subjektiv tolkning. Därför har vi tydligt definierat vad som räknas till denna variabel under avsnittet Analysenheter.

För att uppnå en god resonemangsvaliditet har vi valt att arbeta kumulativt. Det vill säga, vi har kopierat David Sandberg operationalisering och ser det som en förmån för vår uppsats att ställa sig på tidigare forskares axlar. På detta sätt kan vi jämföra resultaten mellan våra undersökningar. (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2009)

I artikeln *Reliability, Validity and Generalizability*, skriver Birgitta Höijer om utmaningen att ta sig an en tolkande forskarroll. Höijer förklarar att en stark hypotes kan påverka forskarens tolkning av materialet. Olika delar riskeras att ges oproportionerlig tyngd, istället för att se helheten. (Höijer, 1990) Vi har, i vår undersökning, försökt att undkomma subjektiva tolkningar genom att definiera de variabler vi har valt att använda oss av. Däremot vill vi vara transparenta med att vi börjar denna forskning med en tydlig hypotes om hur vi tror nyhetsmedia rapporterar om våldtäkt. Den hypotesen bygger på resultatet av David Sandbergs forskning. Detta innebär givetvis en risk, men vi är medvetna om vår inställning och arbetar med att fränse den i största möjligaste mån. Dessutom är vår studie inte avhängig ett visst resultat, det vill säga, det blir intressant oavsett hur resultatet kommer se ut.

6.4.2 Interkodarreliabilitet

För att få en så god interkodarreliabilitet som möjligt, valde vi ut 11 artiklar för provkodning. Artiklarna hittade vi i Mediearkivet. Utifrån vår kodbok började en av oss att koda. Därefter kodade den andre. Vi ville med detta förfarande se om vi tänkte likadant när vi kodade artiklarna och om våra variabler var enkla eller svåra att tolka. Under detta arbete väcktes en del tankar om variablerna och vi diskuterade hur man kunde göra dem mer begripliga och med minsta möjliga felmarginal. För att inte drabbas av systematiska fel, är det av största vikt att vi tänker på samma vis. Provkodningen var ett mycket viktigt steg för att komma fram till exakt hur vi skulle koda artiklarna och för att våra definitioner inte skulle skilja sig åt. Vi undersökte variabel för variabel genom att beräkna procentandel överensstämmande kodningar. Desto högre procentandel, som var rätt kodade, desto högre/bättre reliabilitet i slutkodningen (Esaiasson et al., 2009).

Vi är dock väl medvetna om att goda definitioner i variablerna och provkodningar inte eliminerar risken för subjektiv kodning. Man måste alltid räkna in den mänskliga faktorn. Vilket vi också märkte. Mellan de två kodningarna fann vi skillnader i ålder, om offret och förövaren var bekanta och om var våldtäkten ägde rum. När det kom till ålder antog en av oss att gymnasieelever går under en viss ålderskategori. Den andra gick efter att åldern inte uttrycktes specifikt i texten. Hur offret och förövaren var bekanta med varandra skiljde sig på så sätt att den ena antog att överfallsvåldtäkter var synonymt med en för offret okänd förövare, medan den andra inte antog detta. Detta var också fallet på Var våldtäkten ägde rum. Vi diskuterade dessa variabler mer ingående och definierade om dem för att förtydliga både för oss själva och för efterkommande forskare.

Efter resultatet av vår första provkodning, valde vi 12 nya artiklar, att testa vår interkodarreliabilitet ännu en gång. Diskussionen och de striktare definitionerna hade gett resultat och vår nya provkodning visade att vi resonerade på samma sätt genom alla artiklar.

Vi bedömer att vi, genom våra definitioner, diskussioner och tester, har minimerat risken för systematiska misstag.

6.4.3 Dubbelkoll efter kodning

För att effektivisera insamlandet av vårt material, valde vi att koda ett års artiklar var. En tog 2017 års artiklar om våldtäkt medan den andra tog sig an 2018 års artiklar om våldtäkt. Under kodningen jobbade vi på varsitt håll, däremot under konstant dialog kring artiklar som vi ansåg kluriga att kategorisera.

Efter att vi båda hade gått igenom alla artiklar möttes vi upp och slog samman våra resultat. För att ytterligare en gång försäkrat oss om att vi hade tolkat variablerna på samma sätt, samt för att spåra slarvfel, gick vi igenom alla 201 artiklar tillsammans. Vi hade, innan vår kodning, valt att med några meningars sammanfatta innehållet i artikeln vi kodat. På så sätt kunde vi gå igenom artiklarna och kontrollera att variablerna stämde överens med beskrivningen av innehållet.

Vi upptäckte några enstaka slarvfel, som korrigerades. Utöver detta hade vi ännu en diskussion kring definitionen kring vissa variabler. Dessa variabler var de som handlade om våld hade använts och om gärningsmannens etnicitet. Vi stärkte våra definitioner ytterligare och såg till att alla artiklar vi insamlat föll under dessa.

6.4.4 Begreppsvaliditet

God begreppsvaliditeten utgörs av:

1. Överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator
2. Frånvaro av systematiska fel

För att se om vi har uppnått god begreppsvaliditet gäller det att granska våra teoretiska definitioner i relation till våra utformade operationella mätverktyg. (Esaiasson et al., 2009)

Vi har valt att översätta vårt teoretiska ramverk till en kodbok som skall användas till att undersöka våra valda artiklar. Detta är vår främsta operationalisering av våra teorier. Genom våra analysenheter kan vi få reda på vad för slags våldtäkter som ges mest plats i media och på vilket sätt. Därmed kan vi operationalisera våra genusteorier för att se om resultatet visar på en struktur i samhället där män har makt över kvinnor genom våldtäkt. Exempelvis, om vi får fram att det framförallt är överfallsvåldtäkter som rapporteras, fastän detta inte stämmer överens med den aktuella våldtäktsstatistiken angående vanligaste platsen för våldtäkt, kan vi diskutera kring om kvinnors handlingsutrymme begränsas genom rädslan för våldtäkt där nyhetsmedia kan vara en bidragande faktor. Denna korrelation operationaliserar även vårt val av dagordningsteorin genom att undersöka om korrelationer mellan kvinnors upplevda trygghet i samhället stämmer överens med vad nyhetsmedia mestadels rapporterar om för slags våldtäkt.

6.4.5 Validitet

I den empiriska samhällsvetenskapen är validitet, enligt vår uppfattning, svårgreppbart men samtidigt det mest centrala inom den empiriska samhällsvetenskapen. Komplikationen sker i samspelet mellan att arbeta med både teori och operationellt språk. Frågor ställs på den teoretiska nivån, medan undersökningen genomförs på den operationella. Grundfrågan är: undersöker vi det som vi påstår att vi undersöker? Med andra ord: hur står det till med validiteten? (Esaiasson et al., 2009)

Genom att strikt hålla oss till vår kodbok, som påvisat god interkodarreliabilitet samt att hålla våra teorier i bakhuvudet är det vår förhoppning att vi når god resultatvaliditet. Detta återstår dock att utvärdera till fullo när vårt empiriska fältarbete är utfört.

Som vi tidigare nämnt under detta kapitel, är vi medvetna om begränsningarna i vårt urval gällande söksträngen. Vissa artiklar kan ha fallit bort. Vi anser dock att det inte finns särskilda anledningar till att tro att resultatet skulle skilja sig nämnvärt om vi inkluderade de missade artiklarna.

7. Resultat

Totalt fann vi 201 nyhetsrapporteringar i form av artiklar och notiser om våldtäkt som alla kunde kodus framgångsrikt. Detta är exakt samma antal artiklar som David Sandberg fann och kategoriserade under 2003. Även antalet våldtäktsfall som artiklarna behandlar är densamma som Sandbergs studie. Trots att antalet anmälda våldtäkter ökat med över 5000 i antal under dessa år (Brottsförebyggande rådet, 2018), får bevakningen av ämnet våldtäkt samma utrymme i nyhetsrapporteringen, nu som då.

Figur 7.1 Jämförelse mellan 2001–2002 och 2017–2018 i antal artiklar och enskilda fall.

	2001–2002	2017–2018
Antal artiklar	201	201
Antal våldtäktsfall	~100	~100

Tabellen visar hur många artiklar och hur många olika fall som nämns i dessa artiklar både 2001–2002 (Sandbergs studie) och 2017–2018 (Vår studie). Ett fall som nämns i fler än en artikel är fortfarande ett enskilt fall i "Antal våldtäktsfall".

Att kunna avgöra exakt antal fall är problematisk eftersom att vissa artiklar/notiser ger för lite information för att kunna koppla om våldtäkten har rapporterats om flera gånger. Därför har vi använt approximationstecken. Vi resonerar kring att Sandberg har stött på samma problematik, eftersom han i sin studie säger att han funnit drygt hundra olika fall istället för att återge exakta siffror.

7.1 Den kvantitativa analysnivån

Nedan följer ett urval av de resultat som vi fick från vår kvantitativa innehållsanalys av nyhetsrapporteringen om våldtäkt i Dagens Nyheter under 2017 och 2018.

Vi väljer att redovisa den kvantitativa analysnivån först, därefter den kvalitativa. Vårt resultat ställs mot det Sandberg fick fram i sin studie Riktig våldtäkt (2003) samt den senaste sexualbrottsstatistiken från Brottsförebyggande Rådet (BRÅ), om sådan statistik finns att hitta.

7.2 Typ av våldtäkt

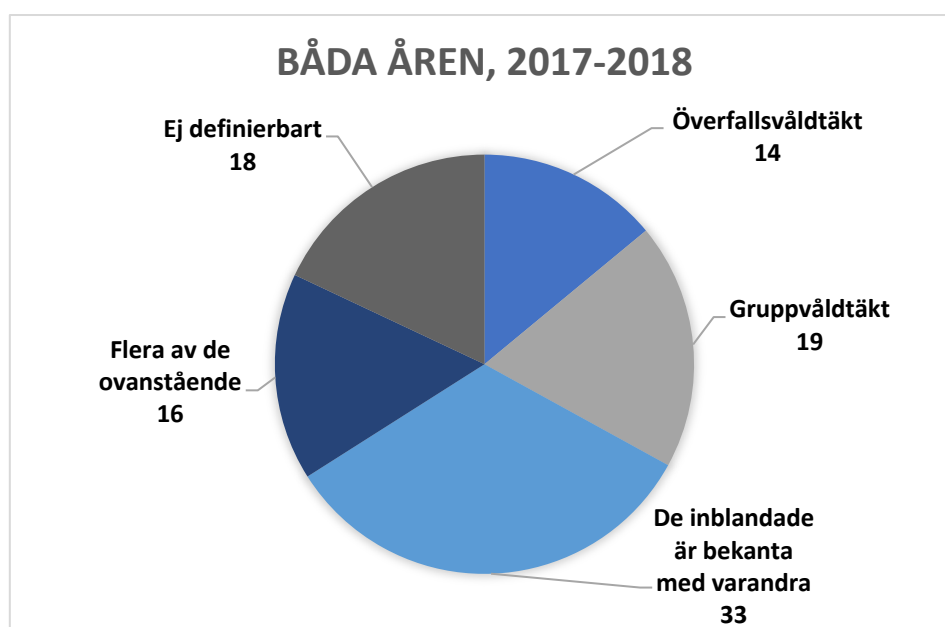
År 2017 började i linje med David Sandbergs resultat. I likhet med Sandberg, rapporterades det mest om unga män som deltog i gruppvåldtäkt. Nedan är ett typexempel på hur rapporteringen såg ut under de första nio månaderna av 2017:

Tre män, som vid tiden för brottet i somras var 16, 17 och 18 år gamla, åtalas för en grov våldtäkt i Barkarby. Enligt åtalet har de åtalade i samförstånd hotat, misshandlat och våldtagit en kvinna i 40-årsåldern. (TT 2017, 12 september)

Efter september 2017 skiftade nyhetsrapporteringens fokus kring våldtäkt drastiskt. Från att ha handlat om gruppvåldtäkt som begicks av, för offret okända, gärningsmän, fylldes Dagens Nyheters tidningssidor istället med våldtäkter som begåtts av en, för offret känd, gärningsman. Ändringen följde med under årsskiftet och förblev så under hela nyhetsrapporteringen om våldtäkt under 2018.

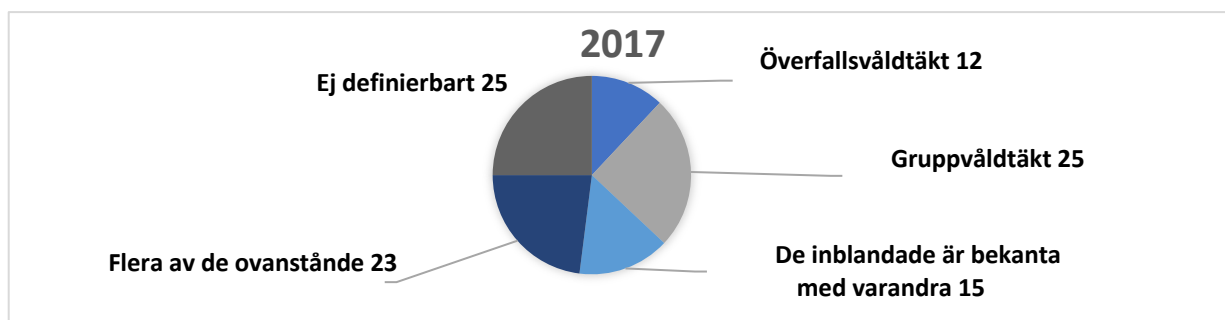
I figurerna nedan kan vi se vilken typ av våldtäkt det skrevs om under hela perioden samt även år för år.

Figur 7.2 Typer av våldtäkt i Dagens Nyheter under åren 2017–2018 (procent)

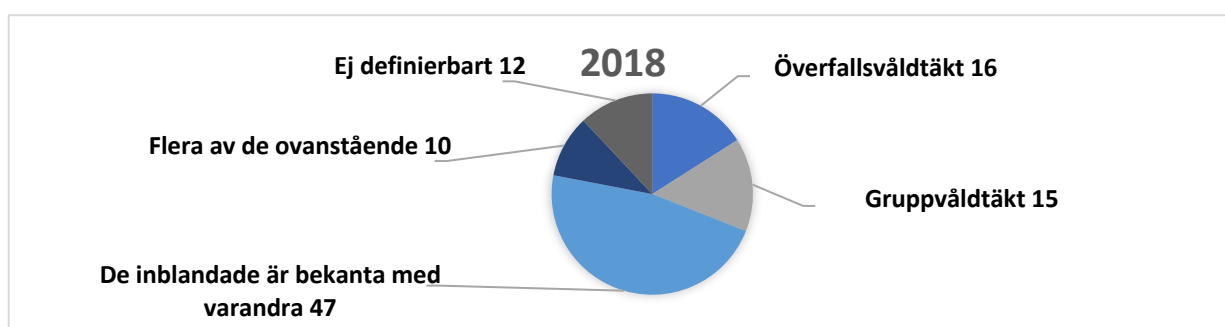
Antal artiklar: 201. Variabeln som kodades var "Vilken typ av våldtäkt". För definition av "Flera av de ovanstående", se stycket nedan. Diagrammet visar statistik från både 2017 och 2018. "De inblandade är bekanta med varandra" är den mest rapporterade våldtäkten.

Figur 7.3 Typ av våldtäkt i Dagens Nyheter under år 2017 (procent)

Antal artiklar: 93. Diagrammet visar statistik från 2017. "Gruppvåldtäkt" är den mest rapporterade våldtäkten.

Figur 7.4 Typ av våldtäkt i Dagens Nyheter under år 2018 (procent)

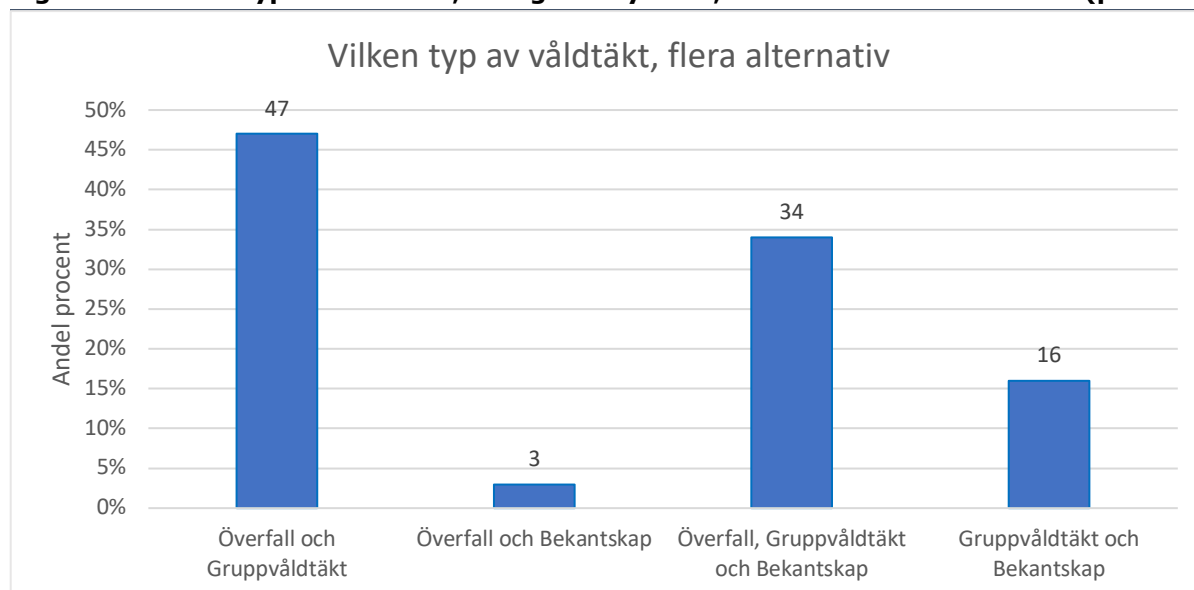

Antal artiklar: 108. Diagrammet visar statistik från 2018. "De inblandade är bekanta med varandra" är den mest rapporterade våldtäkten.

Kategorin "Flera av de ovanstående" är en kategori där två eller tre våldtäktstyper skett samtidigt. Det är svårt att avgöra om David Sandberg har haft med detta alternativ i sin studie. I 32 av våra 201 artiklar har denna kategori använts. Gruppvåldtäkten är med i 31 av dessa 32 artiklar, vilket vi kan se i figuren nedan. Sammanlagt över två år nämns gruppvåldtäkt i totalt 70 artiklar. Att de inblandade är bekanta med varandra, nämns totalt i 83 artiklar och är således den våldtäktstyp det skrevs om flest gånger.

Figur 7.5 Vilken typ av våldtäkt, i Dagens Nyheter, vid fler än ett alternativ (procent)

Antal artiklar:32. Variabeln som kodades var "Vilken typ av våldtäkt". Diagrammet visar om det varit flera typer av våldtäkt samtidigt. Diagrammet avser hela perioden 2017–2018.

Totalt nämns alltså gruppvåldtäkten i 70 artiklar år 2017–2018 (35 procent). När David Sandberg gjorde sin studie nämndes gruppvåldtäkt i 74 artiklar (37 procent). Det var den största kategorin 2001–2002. Det intressanta är att under dessa år, 2001–2002, nämndes det endast i tio artiklar att offer och gärningsman var bekanta med varandra. Det motsvarar ungefär fem procent. Här är den största skillnaden i de båda studierna. Totalt sett från 2017–2018, även inräknat när typen av våldtäkt är fler än ett alternativ (figur 7.4), nämns någon sorts bekantskap mellan offer och gärningsman i 83 artiklar. Det motsvarar 41 procent.

David Sandberg kom i sin studie fram till att rapporteringen inte stämde överens med den dåvarande sexualbrottsstatistiken. Den var tvärtom, ganska olik (Sandberg, 2003). I tabellerna ovan har vi redovisat att den typ av våldtäkt som ges mest plats i nyhetsrapporteringen, under åren 2017 - 2018, är den när offer och gärningsman/gärningsmän är bekanta med varandra. I BRÅ:s senaste rapport, *Våldtäkt från anmälan till dom*, där de slumpmässigt valt ut och följt 785 anmälningar av våldtäkt, är nästan hälften (46 procent) av fallen, våldtäkter där offret och gärningsmannen är bekanta med varandra (Brottsförebyggande rådet, 2019). Dagens Nyheter's rapportering har med andra ord kommit närmare att skildra verklighetens senaste sexualbrottsstatistik eftersom majoriteten av artiklar handlar om våldtäkt där förövare och offer är bekanta med varandra. Det bör dock nämnas att vi endast fann tre artiklar/notiser i Dagens Nyheter där de inblandade är i en nära relation. Det vill säga, nuvarande eller före detta partner. Detta är en stor underrepresentation om man tittar på samma brottsstatistik. I den är nästan en tredjedel (31 procent) av anmälningarna fall där parterna är i en nära relation. Denna typ av relation är den näst största kategorin av anmälda våldtäkter (Brottsförebyggande rådet, 2019). Kategorin

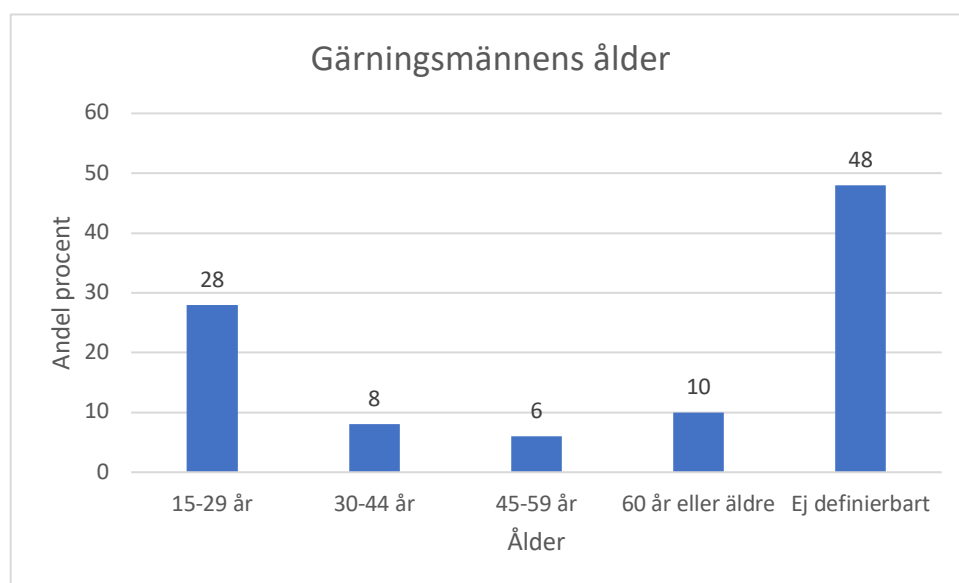
hamnar precis lika mycket i medieskuggan som under David Sandbergs studie. Han hittade nämligen bara två sådana notiser under åren 2001–2002.

7.3 Unga som våldtar unga

Ett tydligt resultat vi kan se i vårt material är att när ålder väl skrivs ut, på både offer och gärningsmän, är det unga män som våldtar unga kvinnor i nyhetsrapporteringen. Detta i likhet med David Sandbergs studie. I 121 av 201 artiklar (60 procent) skrevs åldern ut år 2001–2002. I 87 procent av dessa 121 artiklar, var gärningsmannen/gärningsmännen mellan 15–29 år.

Gärningsmännens ålder skrivs ut något oftare än offrets. En förklaring till detta kan vara att man som journalist försöker skydda offret, då frågan är känslig och väldigt privat, enligt de pressetiska reglerna och framförallt den sjunde regeln, “Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning”. Detta kan vi dock inte säkerställa, eftersom vi enbart utgår från vårt material och inte på något sätt kontaktat journalisterna i fråga.

Figur 7.6 Gärningsmännens ålder i Dagens Nyheter 2017–2018 (procent)

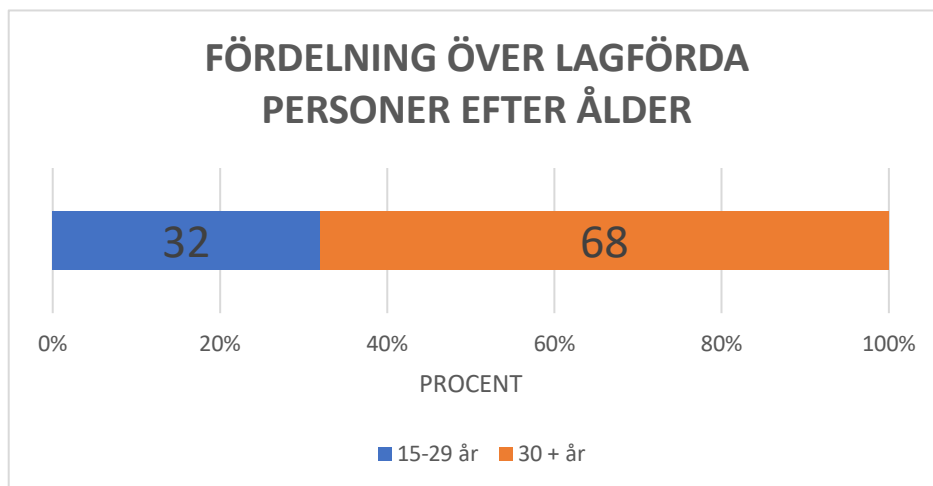
Antal artiklar: 201. Variabeln som kodades var “Gärningsmännens ålder”. Diagrammet gäller både år 2017 och 2018.

I figur 7.6, kan vi se att gärningsmännens ålder skrivs ut i lite mer än hälften av artiklarna.

Kategorin “60 år eller äldre” består endast av två olika våldtäktsfall. Dessa blev så pass uppmärksammande och förekom så frekvent att kategorin blir till synes stor. I nästan hälften av fallen så skrivs inte ålder ut alls. Antingen för att det inte finns någon misstänkt eller annan information om gärningsmannen, eller att fallet är skyddat av sekretess. Det kan också bero på den pressetiska regeln, nummer 16, som handlar om att vara försiktig med

identifikationsindikatorer. Ålder är en tydlig sådan. Vi kan dock tydligt se att när gärningsmannens ålder skrivs ut, är det den yngsta kategorin som dominerar. När David Sandberg utförde sin studie såg det likadant ut, att kategorin 15–29 år fick störst plats i nyhetsrapporteringen. Detta var dock inte fallet när det gällde brottsstatistiken.

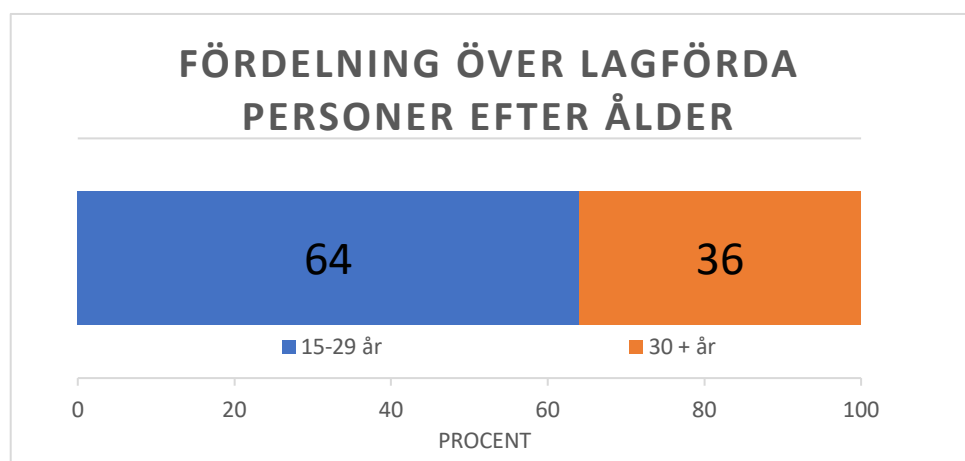
Figur 7.7 Lagförda personer efter ålder enligt brottsstatistiken 2001 (procent)

Statistiken kommer från BRÅ, Tabell 450. Lagföringsbeslut mot män efter huvudbrott och den lagförda mannens ålder 2001. Brotten som ingår är: Våldtäkt, Grov våldtäkt, Sexuellt tvång och Sexuellt utnyttjande. Antal lagföringsbeslut: 178.

När vi tittar på den senaste sexualbrottsstatistiken angående lagförda män efter ålder, från år 2017, ser vi en tydlig skillnad.

Figur 7.8 Lagförda personer efter ålder enligt brottsstatistiken 2017 (procent)

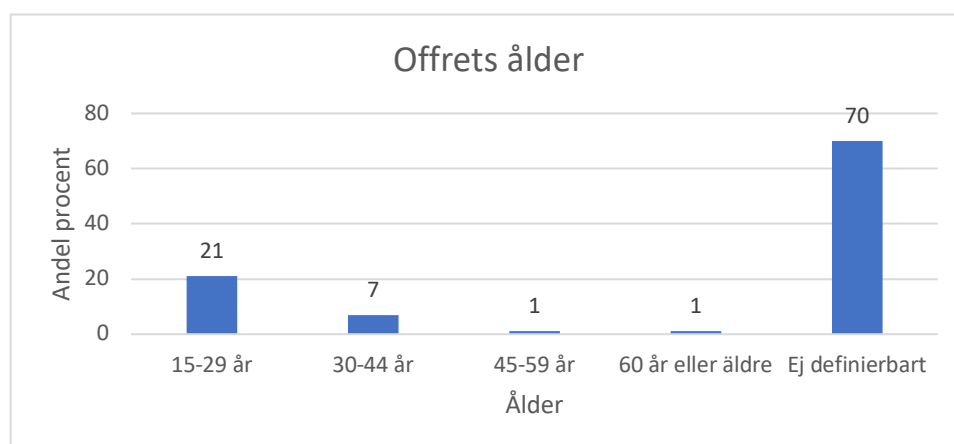

Statistiken kommer från BRÅ, Tabell 452. Lagföringsbeslut mot män efter huvudbrott och den lagförda mannens ålder 2017. Brotten som ingår är: Våldtäkt, Grov våldtäkt, Sexuellt tvång och Sexuellt utnyttjande. Antal lagföringsbeslut: 205.

Det har med andra ord, skiftats nästan helt. 64 procent av männen som lagfördes 2017 var mellan 15–29 år. Just när det gäller statistik för lagförda män efter huvudbrott, är den senaste statistiken från 2017. Gärningsmännen som fick störst plats i nyhetsrapporteringen år 2017–2018, var också den grupp som lagfördes flest gånger för våldtäkt. Skillnaden mellan David Sandbergs studie och nu, är alltså stor när det kommer till ålder på lagförda män i sexualbrottsstatistiken som gjort sig skyldiga till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång eller sexuellt utnyttjande.

När det kommer till offrets ålder står det ej utskrivet i 70 procent av fallen. Här hänvisar vi också till den pressetiska regeln, nummer 16, som någon sorts förklaring. Medierna verkar ha en större tendens att skydda identiteten av den som utsätts, hellre än identiteten av den som utsätter. En våldtäkt är sällan över, när den fysiskt är över. I och med detta kan det även kopplas till regel nummer sju, där man ska ta hänsyn till den personliga integriteten. När ålder väl skrivs ut är det också här, den yngsta ålderskategorin som får mest plats i rapporteringen. Jämför vi med David Sandberg fick han också fram att när ålder skrevs ut, åren 2001–2002, var det den yngsta ålderskategorin som fick mest plats. I 104 artiklar (52 procent) var offret mellan 15–29 år, 2001–2002. Vårt resultat presenteras i figur 7.9 nedan.

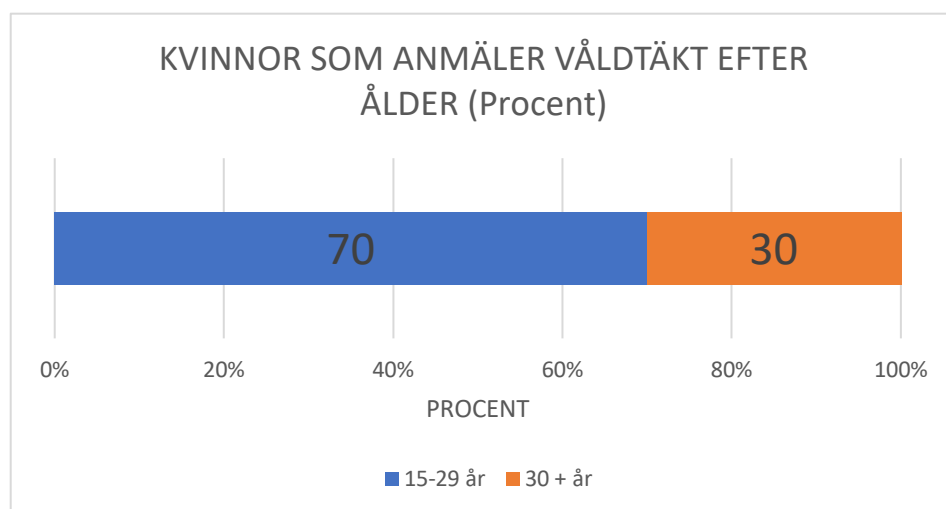
Figur 7.9 Offrets ålder i Dagens Nyheter (procent)

Antalet artiklar: 201. Variabeln som kodades var "Offrets ålder". Diagrammet gäller både år 2017 och 2018.

21 procent av kvinnorna, i Dagens Nyheter 2017–2018, som våldtagits är mellan 15–29 år gamla. I antal är det 42 artiklar. Av dessa är ungefär hälften under 20 år. När det gäller brottsstatistiken kan vi se att av de kvinnor som anmäler våldtäkter, är 70 procent mellan 15–29 år.

Figur 7.10 Kvinnor som anmäler våldtäkt efter ålder enligt brottsstatistiken 2019 (procent)

Statistiken kommer från BRÅ, Tabell 7, 2019. Kvinnans ålder vid brottstillfället. Antal kvinnor: 436

Nedan följer ett exempel på unga som våldtar unga:

Den 16-åriga flickan våldtogs under dödshot i Vårberg i juni. (...) Flickan träffade gärningsmännen, två pojkar som är 15 respektive 16 år gamla, i en lägenhet. De ska ha varit ytligt bekanta och hade stämt träff den aktuella kvällen. Men väl i lägenheten tog pojkarna ifrån henne mobiltelefon, bankkort och SL-kort och därefter tvingades hon ut i ett skogsparti där hon våldtogs, enligt tingsrättsdomen. Pojkarna svingade ett järnrör över hennes huvud och hotade henne till livet. Gärningsmännen filmade övergreppen, vilket var en del av bevisningen i tingsrätten. I en av filmerna hörs flickan gråta och den 16-åriga pojken, som står med ett järnrör bakom henne, säger ”Gråt inte! Var tyst innan jag ger dig den här i skallen! Fucking järnrör”

(Bouvin, 2017, 8 augusti)

7.4 Inomhusvåldtäkter

I 98 av 201 artiklar/notiser uppger Dagens Nyheter att våldtäkten skett inomhus. Sju av dessa har varit i antingen gärningsmannens eller offrets hem. Resten av fallen har skett inomhus på någon annan plats. Det har, bland annat, rapporterats om våldtäkt på hotell, på nattklubbar eller i andra lokaler.

Figur 7.11 Begicks våldtäkten inom eller utomhus i Dagens Nyheter 2017-2018 (procent)

Inom/Utomhus	Procent
Offret eller gärningsmannens hem	4
Annan plats, inomhus	45
Utomhus	29
Ej definierbart	22
Summa	100
Antal artiklar	201

Variabeln som kodades var "Inom/Utomhus". Tabellen visar var våldtäkterna ägde rum i de artiklar som publicerades av Dagens Nyheter. För förklaring av "Annan plats, inomhus" se stycket ovan.

Tabellen visar att 29 procent av våldtäkterna, som rapporterades i Dagens Nyheter, skedde utomhus. Detta är en stor skillnad från David Sandbergs studie där hela 55 procent skedde utomhus. Nästan 50 procent av fallen vi har undersökt ägde rum inomhus. Detta tror vi beror på ett skifte av fokus som skedde när Dagens Nyheter började skriva alltmer om #Metoo.

Figur 7.12 Jämförelse mellan 2001–2002 och 2017–2018 i var våldtäkten ägde rum i Dagens Nyheter (procent)

Jämförelse mellan de båda studierna	2001–2002	2017–2018
Inomhus	27	49
Utomhus	55	29
Ej definierbart	18	22
Summa	100	100
Antal artiklar	201	201

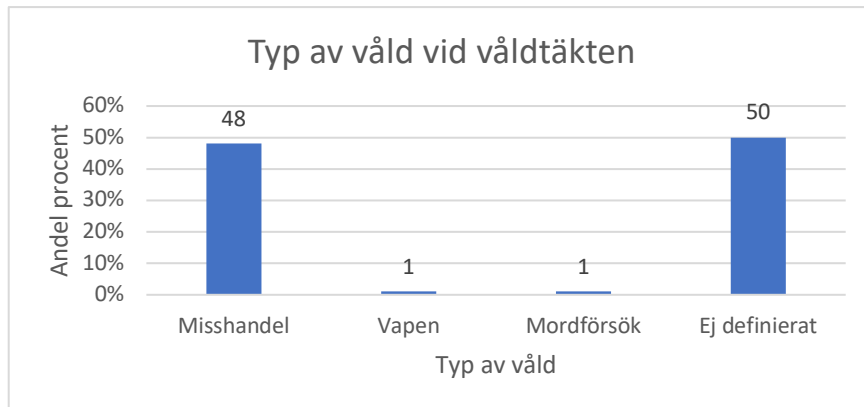
Tabellen visar en jämförelse mellan 2001–2002 (Sandbergs studie) och 2017–2018 (vår studie) i var våldtäkten ägde rum. Vi har här slagit ihop "Offret eller gärningsmannens hem" och "Annan plats, inomhus" till "Inomhus" för att enklare kunna jämföra med David Sandbergs resultat.

Här hittar vi ingen brottsstatistik att jämföra med.

7.5 Våldsamma våldtäkter

Av de 201 artiklar/notiser vi har undersökt framgår det i hälften av fallen att någon typ av våld förekommit. Främst är det misshandel det rör sig om. Bilden av gärningsmannen som rå och sadistisk växer fram.

Figur 7.13 Våldsamma våldtäkter i Dagens Nyheter 2017–2018 (procent)

Antal artiklar: 201. Diagrammet visar om någon form av våld förekommit i samband med våldtäkten. Diagrammet gäller både år 2017 och 2018.

I 101 av de totalt 201 insamlade artiklarna nämns någon form av våld. En ökning jämfört med David Sandbergs studie där endast 45 fall av 201 nämnde någon form av våld. Bilden av råa och hänsynslösa gärningsmän som använt sig av någon form av våld löper som en röd tråd genom materialet.

Tre personer åtalas för att ha misshandlat och våldtagit en person grovt i en skog i västra Värmland, skriver Värmlands folkblad. De tre tvingade in sitt offer i en bil och körde in på en skogsväg. Två av de åtalade, båda 22-åriga män, sparkade och slog mot offrets huvud och kropp. Männerna klippte sedan av en trädgren som de använde för att våldta offret som sedan tvingades att suga och slicka på grenen

(TT, 2017, 29 september)

I hälften av artiklarna/notiserna är det "Ej definierat" om det har förekommit våld vid våldtäkten. Ofta är det rapporteringar där väldigt begränsad information om händelsen ges.

Representationen av våldtäkter med inslag av särskilt våld i Dagens Nyheter är proportionerlig till BRÅ:s senaste sexualbrottsstatistik. I rapporten, *Våldtäkt från anmälan till dom*, kan man se att i 45 procent av de anmälda våldtäkterna förekommer det grovt eller ringa våld (Brottsförebyggande rådet, 2019). Grovt våld innebär, till exempel, sparkar, slag eller att gärningsmannen tagit strygrepp på offret. Ringa våld kan handla om att hålla fast

eller med sin kroppstyngd betvinga offret. I en procent av de anmälda våldtäkterna hotades offret med vapen, vilket också stämmer bra överens med vår undersökning.

7.6 Den ensamma gärningsmannen

Som vi nämnt tidigare, under kapitel 7.1 Typ av våldtäkt, fick David Sandberg fram att den mest frekventa typen av våldtäkt, som rapporterades i Dagens Nyheter, var gruppvåldtäkten. Den typ av våldtäkt som det mest frekvent rapporterades om under 2017–2018 var att offer och gärningsman/män var bekanta med varandra. Det finns flera olika typer av gärningsmän som beskrivs i nyhetsrapporteringen. Många är gruppvåldtäkter, utförda av två eller fler gärningsmän. Men flest gånger i rapporteringen kommer det fram att det varit en ensam gärningsman. Vi noterar att en förändring i rapporteringen sker i slutet av 2017. Då rapporteras det allt oftare om våldtäkter med endast en gärningsman. Detta håller i sig under år 2018.

Figur 7.14 Antal gärningsmän vid en våldtäkt i Dagens Nyheter 2017–2018 (procent)

Antal gärningsmän	Procent
En gärningsman	60
Två gärningsmän	9
Tre gärningsmän	11
Fyra gärningsmän	1
Fem gärningsmän	8
Fler än fem gärningsmän	1
Ej definierat	21
Summa	100
Antal artiklar	201

Variabeln som kodades var "Är det fler än en gärningsman". Tabellen visar hur många gärningsmän som deltar i våldtäkten i den kodade artikeln.

Från BRÅ:s senaste rapport hittar vi statistik som nämner antal misstänkta per ärende. Om offer och gärningsman har en nära relation är antalet misstänkta 1.0 stycken. Är offer och gärningsman bekanta är antalet misstänkta 1.2 stycken. Om det är en, för offret, okänd gärningsman är antalet misstänkta 1.5 stycken (Brottsförebyggande rådet, 2019). Detta innebär att Dagens Nyheters våldtäktsrapportering, där fokus ofta ligger på en gärningsman, går i linje med hur många misstänkta det finns per ärende i brottsstatistiken.

Det finns, i rapporteringen, olika typer av ensamma gärningsmän. Nedan följer ett urval av de olika typerna, som återkommer i artiklarna/notiserna.

7.6.1 Den ensamma överfallsmannen

I flera av artiklarna kan vi läsa om kvinnor som varit ute på promenad eller en cykeltur och blivit överfallna av en, för dem, okänd man. Denna typ av gärningsman hoppar ofta på sina offer bakifrån och brottar ner offret. I många av dessa fall finns det inget skrivet om gärningsmannen, eftersom offret aldrig sett honom. Dessa våldtäkter redovisas oftast i notisform och har sällan någon uppföljning. Det finns sällan misstänkta i dessa fall och polisen kan inget göra då det nästan aldrig finns vittnen eller kan ges signalement på gärningsmannen. Nedan är ett exempel från 2017:

En kvinna misstänks ha våldtagits i Sundbyberg på fredagskvällen. Det var vid 20-tiden som en utomstående slog larm om att en kvinna skulle ha våldtagits när hon var på väg längs en gång- och cykelväg mellan Rissne och Kista. Enligt kvinnan blev hon överfallen av en för henne okänd man som hoppade på henne bakifrån.

(Svahn, 2017, 9 september)

Ett annat exempel från 2018:

På långfredagen inträffade en misstänkt utomhusvåldtäkt i Bromma. En kvinna ska ha blivit överfallen av en för henne okänd man på en gångväg då hon var på väg hem från sitt arbete vid 17-tiden.

(Falkirk, Lagerwall, 2018, 2 april)

Dessa två är typexempel vad det gäller överfallsvåldtäkter utförda av en ensam gärningsman. Det finns naturligtvis fall där ett signalement har givits. Men i likhet med dessa exempel hittar vi nästan aldrig någon uppföljning på vad som skett efter denna första notis.

7.6.2 Den ensamma festivalmannen

Vi har sett ett antal festivalsvåldtäkter i vårt material. I dessa artiklar och notiser handlar det om övergrepp, som skett i skogsområden och i publikhaven. Den våldtäkt som fått mest uppmärksamhet är den som ägde rum på festivalen Summerburst 2017. Denna våldtäkts rapporterades om totalt tre gånger, alla i form av notiser. En 18-årig kvinna anmälde att hon blev våldtagen i publiken under en konsert. Mannen pekades ut och anhölls av polisen.

En 34-årig man har anhållits för den misstänkta våldtäkten på musikfestivalen Summerburst i Stockholm på lördagen. – Enligt åklagaren så ska den misstänkta våldtäkten ha skett någonstans i eller bland publiken, säger Annika Collin, pressansvarig på Åklagarmyndigheten. Enligt

Åklagarmyndigheten anhölls den 34-årige mannen klockan fyra på söndagsmorgonen. Offret är en 18-årig kvinna. Om huruvida hon kände den misstänkte mannen är inget åklagaren vill gå ut med.

(DN-TT, 2017, 12 juni)

Festivaler har varit synonymt med musik och fest. De senaste åren har de också blivit förknippade med sexuella ofredanden och våldtäkter. Festivalen Bråvalla kämpade mot ett stort antal sexuella övergrepp och valde att ställa in festivalen 2018 på grund av just detta. Komikern och radioprofilen Emma Knyckare valde att starta en egen festival, Statement, dit bara kvinnor var välkomna. Detta för att kvinnor skulle kunna få gå på festival utan att känna sig otrygga. Festivaler har blivit ett forum för sexuella övergrepp och våldtäkter på senare år och det kan vi också se i vårt material. Detta kopplar vi till Wendt Höjers teori i *Rädslans Politik*. Där begränsas kvinnors handlingsutrymme i det offentliga rummet på grund av rädsla för sexuellt våld. I detta fall har det alltså gått så långt att en mansfri festival bildats.

Våldtäkt som inträffar på festivaler var även något som Sandberg uppmärksammade som återkommande fenomen i sitt material.

7.6.3 Den ensamma mannen i maktposition

I vårt material hittar vi en hel del våldtäkter där gärningsmannen har en tydlig maktposition över offret. I 50 av 201 artiklar/notiser, det vill säga i hela 25 procent, hittar vi denna typ av våldtäktsmän. Det är mer eller mindre kända människor, bland annat olika sorters profiler, lärare och mediekändisar. De flesta av dessa artiklar/notiser finns i slutet på 2017 och under 2018 års rapportering.

Ett antal svenska tv-profiler har anklagats för trakasserier och övergrepp i samband med Metoo-uppropet på sociala medier. Nu kan DN avslöja att ytterligare en känd svensk man anmäls för våldtäkt. Den utpekade mannen är en känd komiker och deltar ofta i både tv- och radioprogram. Polisen bekräftar att man har inlett en förundersökning gällande "grovt brott". Enligt uppgift till DN har åtminstone tre kvinnor anmält mannen, men polisen kan inte säga något om antalet anmälningar.

(Delin, Bouvin, 2017, 28 oktober)

Vi ser också att dessa fall, där gärningsmännen har en maktposition, får större utrymme i rapporteringen. Det tenderar att bli lite längre artiklar och färre notiser. Det är kända människor det handlar om, vilket gör det mer intressant att läsa för läsaren. Detta går att koppla till dagordningsteorin och medielogiken, eftersom Dagens Nyheter i detta fall ger läsarna en viktig sakfråga. Nämligen hashtaggen #Metoo, som efter sitt intåg i Sverige, fick mycket uppmärksamhet i Dagens Nyheter och i samhället. År 2001-2002 fanns inte sociala medier och trots att kvinnors rättigheter till sin kropp länge varit en stor fråga, fanns det inte

heller något så stort uppror, som #Metoo, på den tiden. Självklart spelade medielogiken och dagordningsteorin en stor roll i nyhetsrapporteringen under 2001-2002 när David Sandberg undersökte Dagens Nyheter. Då var det snarare sakfrågan om invandringen var problemet bakom våldtäkter (Sandberg, 2003).

7.6.4. #Metoo

I tidigare avsnitt 7.2 Typ av våldtäkt och 7.3, Den ensamme gärningsmannen ser vi att en skiftning sker i slutet av år 2017 som håller i sig hela 2018. Våldtäktsrapporteringens fokus skiftades från att främst rapportera om överfallsvåldtäkter och gruppvåldtäkter till att rapportera om en ensam gärningsman som begick våldtäkt mot någon han var bekant med.

Sambandet blev tydligt snabbt genom vår variabel V18, där vi sammanfattade artikeln vi kodat. Där stack en beteckning ut gång på gång när våldtäkten handlade om en ensam gärningsman som begick våldtäkt på någon han var bekant med. Skiftningen i rapporteringen sammanfaller med utbrottet av den världsomfattande rörelsen #Metoo.

Ökningen av nyhetsrapportering kring våldtäkt som begåtts av en ensam gärningsman, som dessutom är bekant med offret, sammanfaller med utbrottet av den världsomfattande rörelsen #Metoo.

Första gången Dagens Nyheter rapporterar om rörelsen #Metoo var onsdagen den 18 oktober 2017. Så här löd rubrik och ingress:

Kvinnor runt hela världen: Jag också!

Med hashtaggen #metoo har sociala medier fyllts av vittnesmål från kvinnor som utsatts för sexuella trakasserier. Tystnadskulturen kring övergrepp håller på att raseras – men att namnge förövare är inte oproblematiskt.

(Lindqvist, Letmark, 2017, 18 oktober)

Dagen efter Dagens Nyheter rapporterat om rörelsen #Metoo för första gången, rapporterar de även för första gången om våldtäktsfall i Sverige som uppmärksammas i samband med rörelsen. Nedan ser ni hur rubrik och ingress formulerades:

Flera kända män anklagas för övergrepp

Flera svenska medieprofiler anklagas för sexövergrepp i och med uppropet #metoo. Aftonbladet utreder anklagelser mot en medarbetare. I sociala medier kommer nu ytterligare vittnesmål om olika kända män, bland annat en känd TV4-profil.

(Bouvin, Delin, Svensson, 2017, 19 Oktober)

Artikeln nämner för första gången en medarbetare på Aftonbladet och en känd TV4-profil, som har blivit anklagade för sexuella övergrepp. Dessa två män kommer sedan att, tillsammans med andra kända svenska profiler, att prägla rapporteringen kring våldtäkt i Dagens Nyheter. Efter första rapporteringen kring våldtäkt i samband med #Metoo följer 38 artiklar som tar upp våldtäkter med inslag av #Metoo. Samtliga handlar om en ensam gärningsman som våldtar en kvinna, som de är bekant med. Samtliga fall handlar om män som är i särskild maktposition i relation till offret. Det fall som fått mest utrymme under de år vi studerat och som har sin grund i #Metoo kallar vi Kulturprofilen.

7.7 Variabler som inte genererade i nämnvärda resultat

Vi har framförallt märkt att tre av våra variabler inte genererade i några nämnvärda resultat. I detta kapitel går vi kort igenom dessa.

V7. Gärningsmannen/männens etnicitet.

Denna variabel hade vi med för att kunna jämföra med David Sandberg. Han kunde se att Dagens Nyheter, år 2001–2002, tenderade att förlägga problemet med unga våldtäktsmän till invandrarskap och förort. Under åren 2017–2018 hittade vi endast 17 artiklar/notiser (9 procent) som nämnde något om gärningsmannen/männens etnicitet. Detta var ofta i samband med att en dom förkunnats och att gärningsmannen skulle utvisas.

V10. Nämnas det hur offret varit klädd.

Denna variabel var med i kodboken nästan enbart utifrån våra egna fördomar. Vi ville undersöka om Dagens Nyheter fokuserade på detta överhuvudtaget. Vi fann inte en enda artikel/notis där det nämndes hur offret varit klädd. Det är nog snarare en fråga, där man måste läsa igenom domarna och förundersökningsprotokollen. Detta har inte varit något fokus i denna undersökning.

V16. Förklaras våldtäkten ur ett större perspektiv.

En av David Sandbergs fyra huvudsakliga frågor var just denna variabel. Han kunde se att det var ungdomar med trasslig bakgrund och en förnedrande kvinnosyn som stod för flertalet våldtäkter. Under åren 2017–2018 hittade vi inga förklaringar i artiklarna/notiserna till varför våldtäkten skedde. Detta är i sig ett intressant resultat, men utefter våra frågeställningar och tidsbrist, kan vi inte dra några analyser eller slutsatser om detta.

7.8 Den kvalitativa analysnivån

Nedan följer ett urval av de resultat som vi fick från vår kvalitativa innehållsanalys av de mest uppmärksammande fallen av våldtäkt i Dagens Nyheter's rapportering under 2017 och 2018.

I inledningen till vår kvantitativa analys presenterade vi att antalet våldtäktsfall som Dagens Nyheter rapporterade om år 2017–2018, är detsamma som Sandberg studie 2001-2002. De två mest uppmärksammade fallen, i vårt material, är vad som kommer i nyhetsrapporteringen att kallas Fittjafallet och Kulturprofilen. Fittjafallet rapporterades om totalt 15 gånger under de båda åren, Kulturprofilen förkom totalt 24 gånger.

Utöver dessa två fall fann vi, genom variabel V18 i den kvantitativa analysen, ett mönster av fall som alla hade ett och samma inslag. Trots att det inte är ett och samma fall kunde de genom sitt innehåll kategoriseras som en typ av fall. Genom att slå ihop dessa artiklar kunde vi även kvalitativt analysera dessa. Det avsnittet kallas nedan för Sociala medier och internet. I totalt 16 nyhetsartiklar och notiser nämns våldtäkt tillsammans med inslag av sociala medier och internet. Det rapporteras om gärningsmän som filmar sina offer under våldtäkten och sedan sprider filmen på sociala medier och det rapporteras om gärningsmän som hotar sina offer genom sociala medier.

7.8.1 Fittjafallet

Den näst mest uppmärksammade våldtäkten i vår studie kommer under Dagens Nyheter rapportering att kallas Fittjafallet. Fittjafallet är inte helt olik det mest uppmärksammade fallet under Sandbergs studie, nämligen gruppvåldtäkten i Rimbo från 2002. De båda handlar om gruppvåldtäkter där männen och kvinnan endast är yttligt bekanta.

Den 14 september 2017 publiceras en notis om gruppvåldtäkt som är startskottet för rapporteringen för Fittjafallet.

Våldtäktsgäng kan ha utfört flera attacker

[...] Gruppvåldtäkten inträffade i augusti 2016. En kvinna som slagit följe med en grupp män som hon träffat vid Fittja centrum överfölls av gänget och utsattes för "mycket grovt sexuellt våld" vid en allmän plats, enligt polisen.

(Dragic, 2017, 14 september)

Efter den första notisen publiceras ytterligare 14 rapporteringar i form av notiser och artiklar i Dagens Nyheter som bevakar utvecklingen av fallet. I början rapporteras den misstänkta våldtäkten genom notiser som berättar om en särskilt grym misstänkt våldtäkt. Det rapporteras om en våldtäkt med inslag av allvarligt våld och "särskild hänsynslöshet och råhet" (Dragic, 2017, 2 december). Tre män åtalas för grov våldtäkt och ytterligare två åtalas för medhjälp då de anklagas ha bidragit till överläget genom att filma våldtäkten med sina mobiler och skrattat.

I den fortsatta rapporteringen kommer två vitt skilda historier växa fram och ord stå mot ord. Nästa gång våldtäkten rapporteras skiljer sig formatet från de korta notiser som publicerats

innan, till en noggrann redogörelse för de olika sidorna. Så här såg rubrik och ingress ut i den efterföljande artikeln till notisen:

Kvinnan var ett lätt byte

I går, onsdag, avslutade rättegången i fallet med den misstänkta grova gruppvåldtäkten i Fittja. De misstänkta männen nekar till brott och hävdar att kvinnan hade sex frivilligt i utbyte mot narkotika. Men enligt målsägandebiträdet Elisabeth Massi Fritz har männen lurat kvinnan till trapphuset och där utsatt henne för flera våldsamma våldtäkter.

– Hon var ett lätt byte, säger Elisabeth Massi Fritz.

(Dragic, 2017, 7 december)

I artikeln återges händelseförloppet innan den misstänkta våldtäkten som densamma för den målsägande och åtalades sida. Kvinnan åkte till Fittja för att köpa droger av de åtalade. Därefter spretar händelseförloppet åt två helt olika håll.

Efter att kvinnan träffat de åtalade för att köpa droger återger hon hur hon blev inlurad i en port där hon ska ha blivit utsatt för upprepade våldtäkter av männen. Kvinnan ska ha, kort efter händelsen, berättat för polis att hon blivit våldtagen. Därefter tvekade hon inför att medverka i utredningen utav rädsla. I ett rättsintyg från Södersjukhuset slås det fast att kvinnan hade flera skador på huvudet och kroppen samt att inget talar emot att händelseförloppet gått till som det berättas av henne.

De åtalade återger hur, efter att kvinnan kommit till en av de åtalades port för att köpa droger, erbjudit sexuella tjänster som betalning. Enligt de åtalades advokat, Kristofer Stahre, ska kvinnan ha kontaktat polisen, inte för att hon blivit våldtagen, utan för att hon blivit rånad på drogerna. Han förklarar att kvinnans tvekan inför att medverka i utredningen beror på att hon inte blivit våldtagen och manipulerats av polis att gå vidare med fallet. Kvinnans skador förklaras, enligt honom, genom att hon trillat omkull eller liknande på grund av sitt långvariga missbruk.

I följande artikel rapporteras det att rätten beslutar att försätta de misstänkta männen på fri fot i väntan på dom. Anders Hirsh, chefsåklagare vid Södertörns åklagarkammare, intervjuas och berättar att detta är ett tecken på att de åtalade inte kommer att dömas för brottet. Kvinnans målsägarbiträde återger hur hennes klient reagerat på rättsens beslut:

– Min klient reagerar mycket starkt och känner sig rättslös. Hennes kommentar är “Vem ska tro på mig jag är ju en missbrukare och betar mig inte som det perfekta offret domstolen är van vid”,

(Dragic, 2017, 19 december)

Även samhället i Fittja reagerar starkt på fallet. Dagens Nyheter rapporterar om att Liberala Kvinnor i Stockholm anordnar en demonstration på Mynttorget där över 2000 personer anmält intresse till stöd för den målsägande kvinnan. På deras Facebook-sida skriver dem: “Vi vill visa vårt stöd för kvinnan oavsett domslut och också visa vrede över att männen verkar komma undan”.

Den 20 december 2017 rapporterades att samtliga misstänkta för gruppvåldtäkten frikänns. I artikeln riktar chefsrådmannen Erica Hemtke skarp kritik mot polisutredningen. Bland annat ska utpekanden av de misstänkta via fotokonfrontation varit bristfällig, fel brottsplats ska ha undersökts initialt och dokumentation uteblivit.

Kvinnans målsägarbiträde Elisabeth Massi Fritz kallar domen “en skam för vårt rättssystem (Dragic, 2017, 20 december):

– Inga förövare ska komma undan en sådan här grym och hänsynslös gruppvåldtäkt. Det här är den värsta gruppvåldtäkten jag har jobbat med på 26 år, säger hon i en skriftlig kommentar.

Hon anser inte att hennes klient fått en prövning:

– Målsäganden är inte det “perfekta brottsoffret” utan snarare hör hon till den grupp offer som hör till de mest utsatta som finns i vårt samhälle. [...] (Dragic, 2017, 20 december)

Samtidigt trycker Robin Grönvall, som försvarar en av huvudmännen i målet, på att det i själva verket är de åtalade männen som är de verkliga offren i fallet:

Robin Grönvall, som försvarar en annan av huvudmännen, säger att hans klient är lättad.

– Men samtidigt har han pekats ut i medier som våldtäktsman, hans personuppgifter cirkulerar på nätet, han har suttit häktad i sex månader. (Dragic, 2017, 20 december)

Några veckor efter att Södertörns tingsrätt meddelat sin frikännande dom träffar Dagens Nyheter två av de våldtäktsanklagade männen:

De anser sig ha förlorat – trots den friande domen

*Gruppvåldtäktsmålet i Fittja har väckt mycket uppmärksamhet och starka känslor. De fem åtalade männen friades i tingsrätten, men när DN träffar två av dem säger de att de ändå känner sig dömda av allmänheten.
– Folk kollar på mig som om jag vore ett monster, säger en av männen.*

*Målet är nu på väg upp i hovrätten.
(Carp, Dragic, 2018, 5 januari)*

Artikeln med två åtalade männen sträcker sig över drygt två och en halv sida i tidningen. Stor del ges åt att förklara motstridigheter i männens förhör, de har ändrat sin historia flertal gånger. Det berättas om att kvinnans trovärdighet anses brista eftersom hon varit påverkad av narkotika under händelsen samt att även hon lämnat motstridiga uppgifter och ändrat sig på flertal punkter. En förklaring bakom detta hänvisas till brister i polisarbetet, där nästan tio månader gick mellan kvinnan förhör.

Artikeln ger stort utrymme till de frikända männen, som de kallar A och B, till att berätta deras sida och känslor angående fallet.

*– Med tanke på att jag har misstänkts för grov våldtäkt så tror jag att min familj och andra omkring mig har overseende med sexköpet. De känner mig, tror på mig och tycker därför typ synd om mig för att ha blivit drabbad på det här viset, säger B och A instämmer helt.
(Carp, Dragic, 2018, 5 januari)*

De upprörs över att en demonstration har hållits samt att det insamlades 100 000 namnunderskrifter inom vecka till stöd för kvinnan. A säger:

*– Folk samlas till demonstration utan att ha läst domen eller förundersökningen. De har hört att en tjej blivit våldtagen och baserat på fördomar går de och protesterar, säger A.
(Carp, Dragic, 2018, 5 januari)*

B säger:

*– [...] Hur kan man kalla till demonstration innan domen ens har kommit?
säger B.
(Carp, Dragic, 2018, 5 januari)*

De båda männen pratar om de allvarliga konsekvenser de har fått av fallet, trots att de friades.

*– Jag hade lika gärna kunnat dömas, för jag är dömd i andras ögon. Folk kollar på mig som om jag vore ett monster, jag kan inte gå med lika rak rygg som tidigare och vet inte hur jag ska prata, säger B.

– Det är sorgligt att människor som inte vet någonting sitter hemma framför sina datorer, läser någon artikel, bygger upp en hel historia och skickar hotbrev, säger A. Jag försöker att inte lägga energi på det, de känner ju inte mig, men innerst inne gör det ont och man kan inte röra sig lika fritt som förut.
(Carp, Dragic, 2018, 5 januari)*

Bredvid denna artikel finns en artikel tillägnad kvinnans målsägarbiträde, Elisabeth Massi Fritz, som får knappt en kvarts sida tillägnad sig i tidningen. Hon berättar där att hon kommer överklaga beslutet. Däremot framkommer det i en kort artikel den 18 oktober 2018 att målsägande väljer att dra tillbaka sin överklagan till hovrätten. Enligt hennes målsägandebiträde skulle kvinnan inte klara av ännu en frikännande dom i ärendet. I artikeln berättar kvinnan, genom sitt målsägandebiträde, att hon vill tacka alla de som gett henne stöd.

Rapporteringen om Fittjafallet avrundas under år 2018 med att en av de friade begär ersättning för fallet samt att Justitieombudsmannen ska ta ställning om förundersökning ska granskas. Svar på om mannen får ersättning, eller vad justitieombudsmannen beslutar rapporteras inte om under 2018.

7.8.2 Kulturprofilen

Onsdagen den 22 november 2017 publicerar Dagens Nyheter ett granskande reportage om den så kallade Kulturprofilen. Reportaget sträcker sig över sex sidor i tidningen och är skrivet av Dagens Nyheter journalist Matilda Gustavsson. I reportaget vittnar arton kvinnor om hur Kulturprofilen utsatt dem för sexuella övergrepp. Samtliga kvinnor är med på bild, fyra med namn, fjorton anonyma. Så här är stod det på framsidan av reportaget:

”Alla har vetat men de blundar”

*Arton kvinnor anklagar en central person i svenskt kulturliv för sexuella trakasserier och övergrepp. Mannen har nära band till Svenska Akademien, och flera av händelserna ska ha ägt rum i lägenheter som ägs av Akademien: en i Stockholm, en i Paris. Mannens beteende har varit känt bland många i kulturvärlden sedan 1980-talet.
(Gustavsson, 2017, 22 november)*

Vad de arton kvinnorna vittnar om ska ha skett mellan år 1996 och hösten 2017, men Matilda Gustavsson berättar att de människor hon intervjuat och som verkat länge i kulturvärlden, menar att liknande händelser ska ha inträffat sedan början av 1980-talet.

Reportaget handlar dels om de sexuella övergrepp Kulturprofilen ska ha utsatt åtskilliga kvinnor för, dels om tystnadskulturen kring övergreppen. Tretton av kvinnorna ska ha blivit sexuellt trakasserade i offentliga sammanhang, på fester, middagar och tillställningar, framför vittnen som inte agerat. En kvinna berättar om hur hon på en middag på krogen Wasahof blev sexuellt trakasserad av Kulturprofilen inför ögonen på högt uppsatta kulturpersonligheter:

– [...] Jag upplevde inte att hans agerande var det mest otäcka, utan att ingen som satt runt bordet sa åt honom, säger hon.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Att Kulturprofilen har en högt uppsatt status är tydligt. Gustavsson berättar att han utsetts till riddare av första klassen i en kunglig orden, att han fått medalj av Alice Bah Kuhnke samt fått kulturpris av ett av Sveriges "främsta förlag". Hans sociala status gör också att ingen vågar anmäla eller säga ifrån, när han begår sina övergrepp. Utöver de sexuella trakasserierna och våldtäkterna, hotar han åtskilliga kvinnor med att han, genom sina högt uppsatta kontakter, kan förstöra kvinnornas kulturella karriär om de inte går med på övergreppen eller om de vågar berätta vad han utsätter dem för. Nedan följer ett exempel på ett av hoten han utsatt en kvinna för som ville avsluta relationen med honom:

När jag väl samlade kraft nog för att gå så var det för att jag var beredd att avsluta mitt liv. Han reagerade med att meddela mig att jag var en "cancer" som skulle utplånas, och att han "blockerat" mig från alla konstnärliga masterutbildningar, som jag vid den tiden ville söka.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Fem av övergreppen har skett utan vittnen. Ett av fallen var ett våldtäktsförsök, resterande är fullbordade våldtäkter. Flera av våldtäkterna ska ha skett i en lägenhet på Östermalm, som Svenska Akademien finansierat. Ett våldtäktsförsök har skett i en lägenhet i Paris, även den tillhörande Svenska Akademien. En av kvinnorna, som väljer att förbli anonym, och som i reportaget kallas *Tolfte kvinnan*, berättar om våldtäkten hon utsattes för i lägenheten på Östermalm:

Jag minns att han plötsligt tog tag i min nacke. Han höll fast mig och tryckte ner sin kuk så långt i min hals att jag inte kunde andas. Jag fick panik. Men han släppte inte. Till slut kräktes jag. Då puttade han ut mig över golvet så att spyran inte skulle komma på lakanen. Hans rörelse var så van, som om han gjort det tusen gånger.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Hon berättar även om ett annat övergrepp Kulturprofilen ska ha utsatt henne för vid ett senare tillfälle:

Han bjöd på mycket sprit och det blev sent den kvällen. Jag kunde sova i hans Östermalmslägenhet, tyckte han. Jag sa att jag absolut inte ville ha sex. Jag har extremt tydliga minnesbilder av inte mindre än tre tillfällen på väg hem till honom då han försäkrade att inget skulle hända. Jag vaknade av att han var inne i mig.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Ingen av kvinnorna hade polisanmält Kulturprofilen för hans övergrepp vid tiden reportaget skrevs. Men kvinnan ovan kom att bli central i den fortsatta rapporteringen kring Kulturprofilens övergrepp. Efter Matilda Gustavssons granskning, publicerar Dagens Nyheter

ytterligare 24 artiklar, som rapporterar om Kulturprofilen och de övergrepp han anklagas för. Kulturprofilen blir den som, totalt sett, gavs störst utrymme i Dagens Nyheters våldtäktsrapportering under de år vi granskat här.

Den 24 november 2017 rapporterar Dagens Nyheter att ett femtontal kvinnor har hört av sig till tidningen efter publiceringen av Gustavssons granskning. De vill berätta om sina egna, liknande erfarenheter av Kulturprofilen. Till slut resulterar dessa berättelser, i totalt åtta polisanmälningar mot Kulturprofilen:

Totalt åtta polisanmälningar mot Kulturprofilen

Metoo. Åtta kvinnor har nu polisanmält Kulturprofilen. [...] Av de åtta anmälningarna rör fyra våldtäkter och de misstänkta övergreppen ska ha skett på olika adresser i Stockholm. Två ska ha ägt rum på 1990-talet och är preskriberade. Övriga anmälningar rör ofredanden och förtal.

(Gustavsson 2017, 9 december)

Av dessa åtta polisanmälningar avskrev åklagaren sju, rapporterar Dagens Nyheter. De sju avskrivna anmälningarna har antingen preskriberats eller bedömts omöjliga att bevisa. Den polisanmälning som inte avskrevs leder till åtal:

Kulturprofilen åtalas för våldtäkt – nekar till brott

Kulturprofilen åtalas misstänkt för våldtäkt i två fall mot en kvinna. Sju vittnen kallas till rättegången för att styrka hennes uppgifter. Teknisk bevisning saknas och mannen nekar till brott.

(Lindkvist, Ahlström, Cederskog, 2018, 13 juni)

Dagens Nyheter skriver aldrig uttryckligen att det är den "Tolfte kvinnan" i Gustavssons reportage som har gått vidare med den polisanmälan som till slut leder till åtal. Däremot stämmer den berättelse hon ger i rätten överens med den som rapporterades om i Gustavssons granskande reportage.

Kulturprofilen står åtalad för två fall av våldtäkt mot kvinnan. Händelserna ska ha ägt rum år 2011 i en övernattningslägenhet i centrala Stockholm. Mannen nekar till brott.

Den första misstänkta våldtäkten ska ha skett den 5 oktober det året. Enligt åtalet ska kvinnan då men våld ha tvingats av Kulturprofilen att utföra oralsex på honom och senare även blivit våldtagen vaginalt, då hon befann sig i ett "hjälpöst tillstånd".

Den andra misstänkta våldtäkten ska ha ägt rum natten mellan den 2 och den 3 december samma år. Enligt åtalet ska kvinnan då ha utsatts för våldtäkt då Kulturprofilen utnyttjat och haft sex med henne när hon sov.

(Lindkvist, 2018, 19 september)

Dagens Nyheter rapporterar att teknisk bevisning saknas i målet. Istället ska sammanlagt sju vittnen samt en journalanteckning, som gjordes i nära anslutning till det påstådda övergreppet, visas som stödbevisning till kvinnans vittnesmål under rättegången.

Den 2 oktober 2018 namnger Dagens Nyheter Kulturprofilen för första gången. Detta görs i samband med att han fälls för den ena våldtäkten, samtidigt som han frias från misstankarna från den andra våldtäkten. Så här löd rubrik och ingress:

Våldtäktsdomen kommer att överklagas

En enig tingsrätt dömer Kulturprofilen Jean-Claude Arnault till två års fängelse för våldtäkt. "En seger för rättvisa", säger kvinnans målsägandebiträde, men försvaret förbereder ett överklagande till hovrätten.

(Lindkvist, Lenas, Cederskog, Fahl, 2018, 2 oktober)

Både Kulturprofilen Jean-Claude Arnault och kammaråklagare Christina Voigt överklagar till hovrätten. Arnault vill att domen hävs och Voigt vill se ett strängare straff samt att Arnault ska dömas för ytterligare en våldtäkt.

Rapporteringen kring Kulturprofilen under 2018 avslutas med en enig hovrätt, som dömer Jean-Claude Arnault till båda de åtalade våldtäkterna, med ett straff på två och ett halvt års fängelse, skadeståndet till kvinnan faller på 215 000 kronor. I Dagens Nyheter's sista artikel under 2018, om Kulturprofilen rapporterade de om att Arnault överklagar domen till Högsta domstolen och har beviljats anstånd att utveckla grunderna till varför ärendet ska tas upp.

7.8.3 Fittjafallet och Kulturprofilen

Teorin om medielogiken menar att val av uppgifter, intervju personer, ord, bild och rubrik spelar en avgörande roll för vilken vinkel av nyheten som slutligen förmedlas. Ovan väljer Dagens Nyheter att lägga fokus på att lyfta två helt olika aspekter i de två mest uppmärksammade våldtäkterna. De två mest uppmärksammade fallen är fallet med Kulturprofilen samt Fittjafallet.

I Fittjafallet träffar Dagens Nyheter två av de friade åtalade männen och ger deras röst betydligt större plats än offrets. De två åtalade männen uttrycker sina känslor kring fallet på drygt två och en halv sida medan målsägandebiträdet för kvinnan ges knappt en kvarts sida.

I fallet med Kulturprofilen däremot är det offrens röst som står i centrum. Först genom de arton kvinnor som vittnar om att ha blivit utsatta av Kulturprofilen, sedan av den Tolfte kvinnan vars polisanmälan leder till åtal och en fällande dom.

I Fittjafallet läggs stort fokus kring att kvinnan var drogmissbrukare och att hon var påverkad av narkotika under händelsen. Hennes målsägande hävdar att detta försätter henne i en särskilt utsatt position och gör henne till "ett lätt byte" (Dragic, 2017, 7 december). Hon säger också att kvinnan i rättens ögon inte är det "perfekta offret" (Dragic, 2017, 20 december). Rätten tar också upp kvinnans drogmissbruk och menar att denna omständighet gör att kvinnans trovärdighet brister, eftersom hon varit påverkad av narkotika då händelsen ägde rum.

I fallet med Kulturprofilen läggs fokus på den åtalade Kulturprofilen Jean-Claude Arnaults högt uppsatta sociala status och hur han missbrukat denna makt till att begå sexuella övergrepp. Till skillnad från Fittjafallet läggs störst fokus på den åtalades person. Kvinnans trovärdighet ses genom det hela som mycket hög. Detta trots att hon, i likhet med kvinnan i Fittjafallet var starkt påverkad under den ena våldtäkten.

Vad Dagens Nyheter väljer att lyfta i de olika fallen visar sig vara väldigt olika och det resulterar i att vinkeln av nyheten blir annorlunda. Enligt dagordningsteorin påverkar denna vinkling av nyheter samhällsopinionen, i detta fall samhällsopinionens uppfattning om våldtäkt.

I vår studie ser vi nyhetsmedier som en del av en social interaktion, vilken bygger och sprider en slags sanning om världen. Vad som rapporteras i nyhetsmedier och i vilken utsträckning det rapporteras kan skapa och sprida en bild av verkligheten som normaliseras. Därmed även en sanningsbild av vad som är en "riktig våldtäkt". Frågan är vilken bild om våldtäkt Fittjafallet respektive fallet med Kulturprofilen sprider?

7.9 Sociala medier och internet

Vi märkte under arbetet att sociala medier är ett inslag som återkommer i nyhetsrapporteringen kring våldtäkt. I totalt 16 nyhetsartiklar och notiser nämns våldtäkt tillsammans med inslag av sociala medier och internet. Det rapporteras om gärningsmän som filmar sina offer under våldtäkten och sedan sprider filmen på sociala medier och det rapporteras om gärningsmän som hotar sina offer genom sociala medier.

7.9.1 Facebook-våldtäkten

Facebook-våldtäkten är det tredje mest rapporterade fallet av våldtäkt under 2017 och 2018 och det mest rapporterade fallet under 2017. Totalt skrevs den om 10 gånger 2017.

Måndagen den 23 januari 2017 rapporterade Dagens Nyheter för första gången om våldtäkten, som senare kom att kallas Facebook-våldtäkten. Rubrik och ingress löd:

Misstänkt våldtäkt sändes på Facebook – vittnen slog larm

*Tre män har anhållits misstänkta för våldtäkt på en kvinna född 1986.
Våldtäkten, som utfördes i Uppsala, filmades och sändes direkt på
Facebook.*

(Svahn, 2017, 23 januari)

Den första artikeln om Facebook-våldtäkten berättar för sina läsare hur ett flertal personer ringde till polisen, eftersom de bevittnade vad som såg ut att vara en pågående våldtäkt som direktsändes i en Facebookgrupp. En av de som såg våldtäkten direktsänd var 22-åriga Lovisa, som berättar hur offret ser ut att vara "däckad". Polisen kom till platsen, fann tre män och en kvinna, stängde av sändningen och grep de tre männen födda 1992, 1996 och 1998. Männerna anhölls skäligen misstänkta för grov våldtäkt.

Efter den första rapporteringen av Facebook-våldtäkten följer ytterligare 10 artiklar om samma fall under åtta månader. Det framkommer att kvinnan hade 2,8 promille alkohol i blodet, vilket försätter henne i en särskilt utsatt situation. De två yngsta gärningsmännen ska ha utfört våldtäkten, medan den äldsta ska ha filmat händelserna på nära håll med sin mobil, ha fällt kränkande yttranden om kvinnan och skrattat. Filmen på våldtäkten spreds över världen och översattes till ett tiotal olika språk.

Rapporteringen kring Facebook-våldtäkten fick sitt rättsliga avslut i Svea hovrätts dom där de två yngsta gärningsmännen dömdes till våldtäkt och medhjälp till våldtäkt. 18-åringen dömdes till ett år och fyra månaders fängelse, 21-åringen till två år och åtta månader. 24-åringen, som filmade våldtäkten, dömdes till åtta månaders fängelse för grovt förtal och underlåtenhet att avslöja våldtäkt.

Under rapporteringen bryter också en debatt ut om 24-åringen som filmade och spred övergreppet verkligen bör dömas till förtal. Märten Schultz, ordförande för Institutet för juridik och internet samt professor i civilrätt, uttrycker i en artikel kring våldtäkten att tingsrätten, enligt hans uppfattning, har "stretchat ut" lagens lydelse. Han ger uttryck för att det krävs en ny lagstiftning, som är tydligt integritetsskyddande för den som utsätts för brott som visas och sprids på internet. Hans farhågor:

*–Det är självklart sympatiskt och bra att tingsrätten tycker sig hitta stöd för
det i förtalsparagrafen. Men ur rättslig synvinkel måste det betraktas som
"nyskapande", kommenterar Märten Schultz, ordförande för Institutet för
juridik och internet samt professor i civilrätt.*

(By, 2017, 26 april)

Kammaråklagare Pontus Melander menar dock att dåtidens lagstiftning räckte:

–Jag är glad över att tingsrätten delar min bedömning. Att den här filmen dessutom sprids, vilket jag tycker är det allvarligaste för målsäganden, gör att det handlar om grovt förtal, säger han.

(By, 2017, 26 april)

7.9.2 Snapchat-våldtäkten

Torsdagen den 30 mars 2017 rapporterar Dagens Nyheter för första gången om ännu en våldtäkt, som spridits på sociala medier. Rubrik och del av notisen löd:

Man anhållen för Snapchat-våldtäkt

[...] Kvinnan anmälde våldtäkten i slutet av januari och överfallet ska ha filmats, för att sedan läggas ut på sociala medier. (TT)

Snapchat-våldtäkten blev inte lika uppmärksammasad som Facebook-våldtäkten. Facebook-våldtäktens rapportering resulterade i 11 publicerade artiklar och notiser i Dagens Nyheters tryckta press. Snapchat-våldtäkten resulterade endast i tre korta notiser. Dagens Nyheters rapportering av Facebook-våldtäkten författades även av flera olika reportrar på tidningen. Snapchat-våldtäkten rapporterades direkt från nyhetsbyrån TT.

Händelseförloppet kring Snapchat-våldtäkten beskrivs mycket begränsat i de tre notiser som publicerats. Gärningsmännen våldtog en kvinna på ett hotell i Uppsala i januari och lade ut en film av övergreppet på nätet via Snapchat. I första notisen, som publiceras om våldtäkten, skrevs det att tre män skulle vara inblandade i våldtäkten. I andra notisen nämndes enbart två män:

De våldtog en kvinna på ett hotell i Uppsala i januari, och lade ut en film av övergreppet på nätet via Snapchat. Nu döms en 46-årig och en 21-årig man till fängelse, skriver Upsala Nya Tidning.

(TT 2017-03-30)

I den tredje och sista notisen om Snapchat-våldtäkten, rapporterades att straffet för männen skärpts. 46-åringen dömdes för våldtäkt till två år och sex månader. 21-åringen dömdes, för anstiftan till våldtäkt och "andra brott", till tre års fängelse och utvisning.

7.9.3 Eleven

Under torsdagen den 20 september 2018 rapporterar Dagens Nyheter, för första gången i sin tryckta press, om en elev som begärts häktad misstänkt på sannolika skäl för våldtäkt mot en lärare. Våldtäkten ska ha skett i skolan.

Efter den första notisen följer ytterligare fem rapporteringar om våldtäkten. Där får man reda på att eleven är i 20-årsåldern, att han låste dörren till klassrummet och med våld puttade läraren längre in i lokalen för att sedan våldta henne. Det nämns hur läraren gjorde motstånd och sa ifrån. Av de totalt sex gånger som Dagens Nyheter rapporterar om eleven, består fem av publiceringarna av notiser. Fyra av notiserna är direkt tagna från TT. Endast en artikel skrevs om våldtäkten.

I den näst sista notisen om våldtäkten, berättades det hur eleven även använt sociala medier för att hota och kränka läraren:

Han fälls även för olaga hot då han före händelsen i sociala medier uttalat hot om att kidnappa läraren och tvinga henne till sexuella handlingar.

(TT 2018-12-01)

7.9.4 Ännu ett exempel

Det sista exemplet på våldtäkt med inslag av sociala medier eller internet är en notis som var publicerad den 12 december 2018. Den är skriven av nyhetsbyrån TT och berättar om två män, som våldtagit en 16-årig flicka och slagit henne i ansiktet under våldtäkten. Utöver detta har de själva filmat övergreppet:

Våldtäkten ska ha skett på ett hotellrum i centrala Malmö, och de båda männen, 21 och 22 år gamla, ska ha filmat övergreppen och sedan spridit filmen.

(TT 2018-12-12)

7.9.5 Sociala medier och maktteori

Det sexuella våldet är ett uttryck för utövning av makt och kontroll. Detta har teoretikern och psykologen Nicholas Groth kommit fram till. Genom sin forskning har han funnit att våldtäkt är en handling som motiveras av bakomliggande faktorer såsom kontroll, makt och vrede, snarare än en okontrollerbar sexuell drift.

Nyhetsrapporteringen kring våldtäkt med inslag av sociala medier och internet, visar på ett effektivt verktyg att använda för att utöva makt, i form av hot och förödmjukelse, över sina offer i samband med våldtäkt. Detta är något nytt och ofta använt inslag i dagens bild av våldtäkt.

8. Diskussion och slutsats

Våra frågeställningar är dessa:

- Vilka typer av våldtäkter skrevs det om i Dagens Nyheter åren 2017–2018?
- Har det ändrats sedan David Sandbergs studie 2001–2002?
- Hur överensstämmer Dagens Nyheter bevakning av våldtäkt med brottsstatistiken?

8.1 Sammanfattning av svaren på frågeställningarna

Vi kommer nedan att svara på våra frågeställningar utifrån resultaten vi samlat in.

8.1.1 Vilka våldtäkter skrevs det om i Dagens nyheter åren 2017–2018

Skillnaden mellan de två åren är tydlig. I början av 2017 och tio månader framöver var det framförallt kortare artiklar och notiser. Det rapporterades om unga män som begick våldtäkt mot unga kvinnor. Från slutet av oktober 2017 skiftade denna rapportering till våldtäkter av en ensam gärningsman där offer och gärningsman var bekanta med varandra. Detta sammanföll med att rörelsen #Metoo slog med full kraft i Sverige och i världen. Dagens Nyheter skrev mer och mer om fall som hade med #Metoo att göra. Detta kan förklaras genom att rapportering av så kallade elitpersoner, det vill säga personer i maktposition, besitter ett större allmänintresse att läsa. Hela 2018 års rapportering kretsade runt detta och de kortare artiklarna blev längre.

8.1.2 Har det ändrats sedan David Sandbergs studie 2001–2002

Trots att 2017 började i linje med David Sandbergs studie är resultatet från de båda åren helt olika. Det är ungefär lika många artiklar/notiser som handlar om gruppvåldtäkt, skillnaden ligger i bekantskap mellan offer och gärningsman. I försvinnande få fall rapporterades det om detta år 2001–2002, medan denna kategori utgjorde en majoritet i denna studie. Det kan förklaras med både #Metoo och sociala medier. Inget av detta fanns år 2001–2002. Både denna och David Sandbergs studie kom fram till att det är unga män som våldtar unga kvinnor, som får störst plats i tidningen. Det är upprörande, då det handlar om unga människor. Det kan anses vara mer sensationellt att en ung person våldtar då ungdomar många gånger förknippas med oskyldighet, och det kan vara en av förklaringarna till att Dagens Nyheter väljer att fokusera så mycket på det. Båda studierna kommer också fram till att våldtäkter i nära relation är underrepresenterade. År 2001–2002 hittades två notiser om detta och 2017–2018 hittades tre.

8.1.3 Hur överensstämmer Dagens Nyheters bevakning av våldtäkt med brottsstatistiken?

När vi tittar på brottsstatistiken kan vi tydligt se två större resultat. Det ena är rapporteringen av våldtäkter i nära relation. Vi fann som sagt tre artiklar/notiser där det nämndes att offer och gärningsman var i nära relation. Den senaste brottsstatistiken visar att det är en enorm underrepresentation. BRÅ valde slumpmässigt ut 785 anmälningar av våldtäkt. Kvinnor, 243 stycken, i nära relation till gärningsmannen var den näst största gruppen som anmälde våldtäkter (31 procent). Eftersom dessa inte är representerade i nyhetsrapporteringen kan det möjligtvis ses som en oviktig våldtäkt. Eller snarare en våldtäkt som Dagens Nyheter inte vill skriva om. Det blir problematiskt när rapporteringen inte tar upp alla aspekter av våldtäkt, och särskilt när det handlar om en så stor grupp av kvinnor. Varje enskild artikel är inte ett problem, det är den sammantagna bilden av våldtäkt som riskerar att förstärka, de redan existerande föreställningarna.

David Sandberg kom i sin studie fram till att unga gärningsmän fick majoriteten av plats i rapporteringen, men att det inte var så brottsstatistiken såg ut. De som lagfördes flest gånger 2001–2002 var män som var 30 år eller äldre. Tvärtemot vad det rapporterades om. Sexualbrottsstatistiken såg annorlunda ut för 2017–2018. Precis som i David Sandbergs studie, fick unga gärningsmän (15–29) mest plats i rapporteringen 2017–2018. Brottsstatistiken visar att det också är denna åldersgrupp som lagförs flest gånger, nu för tiden. Genom att rapportera om våldtäkter som stämmer överens med brottsstatistiken kommer Dagens Nyheter närmre att rapportera om en sanningsenlig verklighetsbild. Dock är det fortfarande långt kvar när det kommer till våldtäkt i nära relationer. Att rapportera om en sanningsenlig verklighetsbild är en av de viktigaste sakerna enligt journalistisk etik (Häger, 2014).

8.2 Få antal artiklar/notiser

Man kan tro att fler anmälningar bör leda till större benägenhet att rapportera om ämnet. Däremot kan det resoneras om att utrymmet i tidningen är lika begränsat, därmed blir bevakningen likadan. Det går även att diskutera att trots att anmälningarna ökat så har redaktionerna blivit mindre, med färre anställda journalister, och utsatts för hårdare tryck, där en journalist får ett större ansvarsområde. Därför kanske resurserna till att bevaka ämnet noggrannare inte finns. Trots att redaktionen får kännedom om fler våldtäkter så måste de göra ett urval i vad som kan bli artiklar/notiser och inte. Vi vet att det skedde fler våldtäkter än de drygt 100 fall i 201 artiklar/notiser under åren 2017–2018. Men med tanke på det vi diskuterat här så finns det ändå en förståelse till varför det inte blivit fler än 201 artiklar/notiser.

8.3 Sociala medier

Sociala medier spelar en stor roll i dagens och framtidens våldtäkter. Det kan handla om, som i den uppmärksammade Facebook-våldtäkten, att det ger ett bra bevisunderlag för en fällande dom mot gärningsmän. Det är svårt att få en våldtäktsman fälld när ord står mot ord, välgrundad teknisk bevisning krävs i de allra flesta fall. Här väger sociala medier tungt, eftersom nästan ingenting går att radera för gott.

Däremot ger sociala medier även en helt ny spelplan för gärningsmännen att våldta, hota och förödmjuka sina offer. Våldtäktens grovhet höjs till ett högre plan, när våldtäkten sprids på sociala medier. Som tidigare nämnt i vårt teoriavsnitt, finns det forskning kring hur våldtäkten inte är ett uttryck för en okontrollerbar sexuell lust, utan snarare som ett sadistiskt medel att uttrycka makt över en annan människa. Genom att förödmjuka och sprida bilder och filmer på sitt offer är det möjligt att gärningsmannen ytterligare kan tillfredsställa sin sadism. Att offrets lidande förstärks råder det inget tvivel om. Det är som den ledartitel som publicerades i samband med Facebook-våldtäkten av DNs ledarskribent Amanda Sokolnicki säger:

Nyfikna människor som "bara" vill se hur det såg ut, hur gärningsmännen såg ut, blir en del av kränkningen. Övergreppet fortsätter, klick för klick. [...] När vi söker upp och sprider bilderna upprepar vi kränkningen och blir en förlängning av övergreppen.

(Sokolnicki, 2017, 26 april)

Risken är stor att den utsatta kvinnan inte skall kunna sätta punkt för händelsen, när den hela tiden upprepas både nära och långt bort.

Ingenstans i sexualbrottslagstiftningen finns det regleringar kring internets eller sociala mediernas roll i våldtäkt. Som kammaråklagare Pontus Melander säger i artikeln om domen i Facebook-våldtäkten:

– Det är alltid bra att göra det ännu tydligare för alla vad man får och inte får göra på internet. I stort sett all lagstiftning är gammal, så det är bra att man anpassar lagstiftningen till hur verkligheten ser ut, fortsätter han.

(By, 2017, 26 april)

Men sociala medier ger även sexualbrottsoffren en arena att uttrycka sin åsikt och sina känslor. Det var genom sociala medier, som kvinnan i Fittjafallet stöttades av hundratals demonstranter i raseri över vad som skett henne. Det är även genom sociala medier som FATTA-kampanjen, som satte press att ändra sexualbrottslagstiftningen, vann mark i Sverige. Och låt oss inte glömma, det i särklass största upproret av sexualbrottsoffer världen hittills skådat: #Metoo.

Maria Wendt Höjer har visat i sin akademiska avhandling *Rädslans Politik* hur rädslan för våldtäkt gör att kvinnors handlingsutrymme i det offentliga rummet begränsas. (Wendt Höjer, 2002) Att, till exempel, ta en längre väg hem av rädsla att passera oupplysta områden. Nyhetsrapportering om våldtäkt, med inslag av sociala medier, skapar samma rädsla för vissa platser på nätet, som den som redan finns för vissa platser i staden. Det kan leda till att kvinnor, i lägre utsträckning än män, vågar "röra sig" på vissa appar eller nätsidor av rädsla för att deras bilder ska användas mot deras vilja och spridas på nätet. På samma sätt kan det begränsa kvinnor som vill ta foton på sig själv och skicka till partners. Vi har upptäckt att flera av våra kvinnliga vänner har tejpats för sin webbkamera. De är rädda för att någon ska hacka deras dator och ta bilder på dem när de exempelvis byter om med syfte att sedan sprida bilden eller begära pengar för att inte göra det. Kvinnors handlingsutrymme begränsas på fler arenor, utöver den i det fysiska rummet.

8.4 #Metoo

David Sandberg kom fram till att den typ av våldtäkt som gavs störst utrymme i rapporteringen var gruppvåldtäkter som skedde genom överfall utomhus. Gärningsmännen var ofta flera och för offret okända, män som väntade på att våldta en förbipasserande kvinna. Överfallsvåldtäkten porträtterades som enskilda, isolerade fall. Det skrevs om galningar som lurar i det offentliga utrymmets oupplysta vrår. Denna uppsats avser inte att argumentera för att denna typ av våldtäkt och gärningsman inte existerar. Det gör den i allra högsta grad och bör därmed också få plats i nyhetsmedias rapportering av våldtäkt. Vad som bör diskuteras är vad det får för konsekvenser när denna typ av våldtäkt, som utgör en minoritet i sexualbrottsstatistiken, utgör en majoritet på tidningssidorna? Som denna uppsats klargjort under dess teoretiska ramverk, så har nyhetsmedia makten att definiera, sprida och bekräfta hur en våldtäktsman och offer är, samt vad som är en våldtäkt. Den missrepresentation av våldtäkt som uppdagades under Sandbergs studie gestaltade nästan enbart denna typ av våldtäkt. Denna gestaltning av "galningen" fungerar som ett skydd för de gärningsmän som inte passar in i den stereotypa mallen för hur en våldtäktsman bör vara. Ett skydd för män som Kulturprofilen.

Denna studie kom fram till att nyhetsrapporteringen skiftat till raka motsatsen av Sandbergs resultat. Nu dominerar ensamma män som våldtar kvinnor som de är bekanta med, inomhus. Detta utgör, i särklass, den största skillnaden i rapporteringen kring våldtäkt i Dagens Nyheter mellan de två studierna. Kulturprofilen hade pengar, fru och en högt uppsatt status i kulturvärlden. Han är långt ifrån den stereotypa gärningsman, "galningen", som tidigare porträtterats under Sandberg och Livholts studier. Han verkade som en helt "vanlig" man.

Fokus har skiftats från att våldtäkt är enskilda företeelser utspridd i samhällets mörkaste hörn, till att granska och avslöja en systematik av sexuella övergrepp. Övergrepp som begås av män som missbrukar sin maktposition mot kvinnor som befinner sig i underläge. Män som

utövar sexuella övergrepp mot kvinnor i övertygelse om att hotet hans sociala status ger, skyddar honom från rättsliga konsekvenser.

Till exempel i fallet Kulturprofilen:

När jag väl samlade kraft nog för att gå så var det för att jag var beredd att avsluta mitt liv. Han reagerade med att meddela mig att jag var en "cancer" som skulle utplånas, och att han "blockerat" mig från alla konstnärliga masterutbildningar, som jag vid den tiden ville söka.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

I fallet med Kulturprofilen vittnade 18 kvinnor om sexuella övergrepp som begåtts mot dem mellan år 1996 och hösten 2017. Människor kände till Kulturprofilens beteende, bevittnade övergrepp som begåtts mot kvinnor framför dem, rentav skämtade om det:

– Innan konstaterade vi att tre av fyra i sällskapet blivit tafsade på, och en hade hotats med att få sin karriär förstörd. Den fjärde hade aldrig träffat honom. Så vi skämtade om att – om han kom – skicka fram henne som offerlamm. Vi normaliserade fenomenet genom att se det som komiskt, och jag tror att många hanterar det just så. [...]

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Men ingen av kvinnorna polisanmälde. Kulturprofilen räknade med deras tystnad och han räknade rätt. En av kvinnorna som vittnade om Kulturprofilens övergrepp:

Jag har skämts sedan dess: för att jag gick in i en relation med honom, och för övergreppet. Skämts över min tystnad och över att vara en av dem han väljer som offer, att vara en av de "trasiga" kvinnorna. Han räknar med ens tystnad och han har räknat rätt.

(Gustavsson, 2017, 22 november)

Men hur gick decennier av övergrepp och tystnadskultur till att åtta kvinnor väljer att polisanmäla Kulturprofilen Jean-Claude Arnault? Hur ledde det till att han inför en enig hovrätt dömdes till två och ett halvt års fängelse för våldtäkt?

Tystnadskulturen är ett stort skäl till att kvinnor väljer att inte anmäla de sexuella övergrepp som begåtts mot dem. #Metoo har luckrat upp tystnaden. Med hundratusentals kvinnor som vittnar om övergrepp utbyts tystnaden mot rop. Gemenskapen verkar ha varit nyckeln till att ge offer den styrka de kräver för att orka polisanmäla.

Men man måste fråga sig om #Metoo hade fötts utan journalistiken. Det var i efterskalvet till avslöjandet om Harvey Weinsteins årtal av sexuella övergrepp mot kvinnor i filmindustrin

som #Metoo skapades. Det var journalisterna på de amerikanska tidskrifterna The New York Times och The New Yorker som för första gången förde samman kvinnor som tillsammans vittnade om de systematiska övergreppen. De var det första upproret som gjorde att kvinnor vågade komma fram eftersom de inte stod ensamma. Journalistiken hade bringat dem samman. På samma sätt med Matilda Gustavssons reportage. Decennier av övergrepp och tystnadskultur bröts på grund av att Gustavsson bringade samman kvinnorna som utsatts för Kulturprofilen och påvisade att de inte stod ensamma. Gemenskapen hon skapade ledde till att ännu fler hörde av sig till tidningen och berättade om att även de utsatts för Kulturprofilens sexuella övergrepp. Gustavsson avslöjade ett mönster av maktmissbruk som inte gick att blunda för. På så sätt har rapporteringen om våldtäkt i Dagens Nyheter kommit närmare de journalistiska idealen i att granska makten, genom att granska strukturen bakom övergrepp som ett uttryck för makt.

Missrepresentationen av våldtäkt i Dagens Nyheter har alltså minskat, men är ännu inte proportionerlig till verklighetens sexualbrottsstatistik. Det finns fortfarande en våldtäkt som utgör majoritet i sexualbrottsstatistiken, men som faller lika mycket i medieskuggan, nu som då. Det är våldtäkt som sker i nära relationer. Totalt tre notiser, åren 2017-2018, ägnades åt en våldtäkt som skett i en nära relation, där parterna varit i ett förhållande. David Sandberg fann två sådana notiser i sin studie. I likhet med Sandberg, märkte vi att vi besatt fördomar om denna typ av våldtäkt. Vi fann att vi, i våra diskussioner, såg våldtäkt i nära relationer som en för privat angelägenhet för tidningarna att skriva om. Att Dagens Nyheter anser det olämpligt att rapportera om kan även ha att göra med den pressetiska regeln nummer 7:

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

Det som sker i skyddet av sitt egna hem, i sina relationer blir automatiskt synonymt med en privat angelägenhet. Men att denna våldtäkt negligeras så grovt blir synonymt, enligt den kvantitativa och kvalitativa forskningsmetodens krav på centralitet, med en oviktig våldtäkt. Enligt dagordningsteorin blir konsekvensen av medieskuggan över våldtäkt i nära relation synonymt med en våldtäkt som knappt existerar. En våldtäkt som inte legitimeras som ”riktig”. Tystnadskulturen ligger ännu som ett täcke över denna typ av våldtäkt och kan leda till att färre vågar anmäla, att det inte ses som ett problem och därför inte bekämpas. Den pressetiska regeln nummer 8 lyder:

8. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

Det finns ingen mening att publicera namn och bild på offer. Men en kvinna våldtagen av sin äkta man ska inte ses som en känsligare och mer privat angelägenhet än kvinnan som blir överfallen av en okänd man.

Det finns en alternativ tolkning till varför nyhetsrapporteringen kring våldtäkt skiftats. Istället för att ändringen skett till följd av en attitydförändring kring våldtäkt, kan det snarare handla om att män som Harvey Weinstein och Kulturprofilen är kändisar. Skandaler kring kända profiler genererar ett större allmänintresse. Ett större allmänintresse genererar fler läsare vilket är en god nyhet för tidningars ekonomi. Vi kan inte med säkerhet fastställa att rapporteringen kring våldtäkt ändrats i grunden. Kanske kommer den återgå till den vanliga dagordningen av våldtäktsrapportering när #Metoo-rörelsen inte längre avslöjar kändisskandaler. Det återstår att undersöka för de som väljer att uppdatera Sandbergs, liksom vår, studie i framtiden.

Har folkopinionen en tydlig bild av vilken våldtäkt som ges störst utrymme och därmed legitimeras som "riktig" av nyhetsrapporteringen får man i led en uppfattning om vad som är lösningen på problemet. Om rapporteringen inte är proportionerlig till sexualbrottsstatistiken utan istället ensidig, kommer samhällsopinionen leta efter ensidiga lösningar. Sandbergs resultat visade att nyhetsrapporteringen gav störst utrymme till de överfallsvåldtäkter som begicks, medan Dagens Nyheter försummade rapporteringen av våldtäkter i nära relationer. Detta borde, enligt dagordningsteorin, resultera i att lösningen på sexuella övergrepp te sig sitta i en bättre stadsplanering. Frågan är om en bättre stadsplanering är lösningen till att män slutar våldta kvinnor?

Om problemet inte formuleras till "män våldtar", kan lösningen aldrig bli att "stoppa män från att våldta". Denna studie visar på att Dagens Nyheter har vidgat sin rapportering till att ge större utrymme till våldtäkter som sker där offer och gärningsmän är bekanta med varandra. Däremot finns det mörka vrår inom samhällsproblemet våldtäkt som nyhetsrapporteringen ännu inte vill vidröra, den när övergreppet sker i nära relation.

8.5 Vidare forskning

I denna studie har vi undersökt hur Dagens Nyheter rapporterar om våldtäkt. Vilka våldtäkter får plats i den dagliga nyhetsrapporteringen och är den rapporteringen representativ med brottsstatistiken. Denna studie har arbetat kumulativt och utgått från en liknande studie, Riktig Våldtäkt, som gjordes 2003 av etnologen David Sandberg.

Kommande forskare skulle med enkelhet kunna göra denna studie igen i framtiden, med avstamp i denna studie och dess kodbok. Detta för att ytterligare se om rapporteringen förändrats över åren. Det hade även varit intressant att göra en intervjustudie kring journalisternas nyhetsvärdering när det gäller rapportering om våldtäkt. Vilka fall blir nyheter och vilka blir inte och vad är det som bestämmer det?

Vi har sett en stor skillnad i rapporteringen under våra två år. #Metoo är en stor anledning till detta. Det är av intresse att se om denna skiftning i rapporteringen kring våldtäkt håller i sig

eller om den återgår till den typ av rapportering som David Sandberg och vi kunde se i början av 2017.

Slutligen har vi endast fokuserat på Dagens Nyheters rapportering, dels för kumulativitetens skull, men också på grund av arbetets tidsram. Kommande forskare kan med fördel titta på andra tidningar och hur deras rapportering om våldtäkt ser ut. Finns det likheter eller skillnader i tidningarnas våldtäktsrapportering?

Referenser

Altheide, David., Snow, Robert. (1979) *Media Logic*. Beverly Hills: Sage

Alyssa_Milano. (2017, 15 oktober). If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet. [Twitter post]. Hämtad 2019-05-29 från https://twitter.com/Alyssa_Milano/status/919659438700670976

Brottsförebyggande rådet (2017). *Våldtäkt och sexualbrott*. Hämtad 2019-04-30, från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/valdtakt-och-sexualbrott.html>

Brottsförebyggande rådet. (2018). *Mörkertal och dold brottslighet*. Hämtad 2019-04-30, från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/morkertal-och-dold-brottslighet.html>

Brottsförebyggande rådet. (2017) *Personer lagförda för brott*. Hämtad 2019-05-22, från <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html>

Brottsförebyggande rådet. (2017). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2018) *Kriminalstatistik 2017. Personer lagförda för brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2019) *Våldtäkt från anmälan till dom*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Burr, Vivien. (2015) *Social Constructionism*. Huddersfield: Routledge

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wängnerud, Lena. (2009) *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Farrow, Ronan. (2017, 10 oktober). From Aggressive Overtures to Sexual Assault: Harvey Weinstein's Accusers Tell Their Stories. *The New Yorker*. Hämtad 2019-05-29 från <https://www.newyorker.com/news/news-desk/from-aggressive-overtures-to-sexual-assault-harvey-weinsteins-accusers-tell-their-stories>

FATTA. (2018). *5 sätt Fatta drev igenom samtyckeslagen*. Hämtad 2019-04-30 från <http://fatta.nu/5-satt-fatta-drev-igenom-samtyckeslagen/>

FATTA. (2018). *Sexualbrottslagen- så här har den sett ut*. Hämtad 2019-04-30 från <http://fatta.nu/sexualbrottslagen-sahar-har-den-sett-ut/>

Groth, Nicholas. (1979/1981) *Män som våldtar*. Stockholm: Prisma

Häger, Björn. (2014) *Reporter - En grundbok i journalistik*. Lund: Studentlitteratur AB

Höjjer, Birgitta. (1990) Reliability, Validity and Generalizability. *Nordicom Review, Volym 1*, 15-20.

Kantor, Jodi., Twohey, Megan. (2017, 5 oktober). Harvey Weinstein Paid Off Sexual Harassment Accusers for Decades. *The New York Times*. Hämtad 2019-05-29 från <https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html>

Livholts, M. (2008) The loathsome, the rough type and the monster: the violence and wounding of media texts on rape. In Jeff. Hearn & Vivian. Burr (Red.), *Sex, Violence and the Body. The Erotics of Wounding*. (s.194-211). New York: Palgrave Mcmillan.

McCombs, Maxwell., Shaw, Donald. (1972) The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly, Volym 36(2)*, s.176-187.

Nilsson, Gabriella. (2018) Rape in the news: On rape genres in Swedish news coverage. *Feminist Media Studies*, s.3.

Orvesto Konsument. (2018). *Räckviddsrapport - Orvesto Konsument 2018:2*. Hämtad 2019-04-30 från https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2018_2.pdf

RFSU. (2017). *Våldtäkt*. Hämtad 2018-05-03 från <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/vald-och-overgrepp/valdtakt/>

Sandberg, David. (2003) *Riktig Våldtäkt, En undersökning av våldtäkt i nyhetsrapporteringen* (Magisteruppsats) Stockholm: Stockholms Universitet.

SFS 1962:700. Brottsbalk. Stockholm: Justitiedepartementet L5

SFS 2003. Brottsbalk. Stockholm: Justitiedepartementet L5

Sini, Rozina. (2017, 16 oktober). How 'MeToo' is exposing the scale of sexual abuse. *BBC News*. Hämtad 2019-05-29 från <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-41633857>

Strömbäck, Jesper., & Karlsson, Michael. (2015) *Handbok i Journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur AB

Tuchman, Gaye. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press

Wendt Höjer, Maria. (2002). *Rädslans Politik - Våld och sexualitet i den svenska demokratin* (Doktorsavhandling, Stockholm Statsvetenskapliga institution, ISBN 91-47-06585-0). Malmö: Liber. Hämtad 2019-04-30 från <https://pubs.sub.su.se/5793.pdf>

Wennstam, Katarina. (2004) *En Riktig Våldtäktsman - En bok om samhällets syn på våldtäkt*. Stockholm: Bonnier

Artiklar

Nedan följer de artiklar från Dagens Nyheter som vi nämnt eller citerat i uppsatsen.

DN - "Misstänkt våldtäkt sändes på Facebook – vittnen slog larm" 2017-01-23

DN - "Man anhållen för Snapchat-våldtäkt" 2017-03-30

DN - "Fängelsedom för förtal ifrågasätts av expert" 2017-04-26

DN - "Den som sprider bilder på offret upprepar kränkningen" 2017-04-26

DN - "Man anhållen för våldtäkt på festival" 2017-06-12

DN - "16-åring vill frias från våldtäktsdom" 2017-08-08

DN - "Kvinna överfölls på cykelväg och våldtogs" 2017-09-09

DN - "Tre åtalas för grov våldtäkt" 2017-09-12

DN - "Våldtäktsgäng kan ha utfört flera attacker" 2017-09-14

DN - "Tre åtalas för våldtäkt med trädgren" 2017-09-29

DN - "Fängelse och utvisning för våldtäkter i Malmö" 2017-10-14

DN - "Kvinnor runt hela världen: Jag också!" 2017-10-18

DN - "Flera kända män anklagas för övergrepp" 2017-10-19

DN - "TV4-profilens sexövergrepp nonchalerades" 2017-10-20

DN - "Komiker utreds för våldtäkt" 2017-10-28

DN - "Martin Timell polisanmäld för våldtäkt" 2017-10-31

DN - "Hon våldtogs av sin juristkollega – får inte jobba kvar" 2017-11-21

DN - "Alla har vetat men de blundar" 2017-11-22

DN - "Kvinnan var ett lätt byte" 2017-12-07

DN - "Totalt åtta polisanmälningar mot Kulturprofilen" 2017-12-09

DN - "Åtalade för gruppvåldtäkt ser ut att frias" 2017-12-19

DN - "Polisen får hård kritik i den friande domen" 2017-12-20

DN - "De anser sig ha förlorat – trots den friande domen" 2018-01-05

DN - "Misstänkt våldtäkt vid Sotckholms universitet" 2018-04-02

DN - "Kulturprofilen åtalas för våldtäkt – nekar till brott" 2018-06-13

DN - "Rättegången mot Kulturprofilen inleds" 2018-09-19

DN - "Våldtäktsdomen kommer att överklagas" 2018-10-02

DN - "Elev dömd till två års fängelse för våldtäkt på lärare" 2018-12-01

DN - "Två unga män åtalas för grov våldtäkt på hotell" 2018-12-12

B1. Kodbok med definitioner

V1. ID-nummer

V2. År

- 1) 2017
- 2) 2018

V3. Månad

- 1) Januari
- 2) Februari
- 3) Mars

Osv...

V4. Dag

- 1) Måndag
- 2) Tisdag
- 3) Onsdag

Osv...

V5. Gärningsmannen/männens ålder

- 1) 15-29
- 2) 30-44
- 3) 45-59
- 4) 60 eller äldre
- 5) Ej definierbart

Står det ej ålder ska detta klassas som Ej definierbart. Vi har valt att inte gå under 15 års ålder, då vi inte ska undersöka våldtäkter mot barn. Om det framgår en ungefärlig ålder, exempelvis om det står att det gäller gärningsmän i den övre tonåren, men ej är specificerat väljer vi 5) Ej definierbart. Däremot gör vi då en anteckning om att gärningsmannen beskrivs vara i övre tonåren i Övrig kommentar.

V6. Är det fler än en gärningsman

- 0) Ej definierbart
- 1) En gärningsman
- 2) Två gärningsmän
- 3) Tre gärningsmän
- 4) Fyra gärningsmän
- 5) Fem gärningsmän
- 6) Fler än fem gärningsmän

Med Ej definierbart menas t.ex. om offret varit nerdrogad och inte kan avgöra antal gärningsmän eller om det inte nämns specifikt hur många gärningsmän det handlade om. Om det, i artikeln, står: "Flera gärningsmän" utan antal, ska detta gå under 0) Ej definierbart, men ska kommenteras i V19 - Övriga kommentarer.

V7. Gärningsmannen/männens etnicitet

- 1) Svensk
- 2) Icke-svensk
- 3) Ej definierbart

Se metodavsnitt för närmare förklaring kring etnicitet.

V8. Offrets ålder

- 1) 15-29
- 2) 30-44
- 3) 45-59
- 4) 60 eller äldre
- 5) Ej definierbart

Står det ej ålder ska detta klassas som Ej definierbart. Vi har valt att inte gå under 15 års ålder, då vi inte ska undersöka våldtäkter mot barn.

V9. Känner offret gärningsmannen/männen

- 1) Ja
- 2) Nej

3) Ej definierbart

*Artikeln ska använda någon sorts definition för att det ska räknas som en bekantskap.
T.ex. ord som "Kollega", "Klasskamrat" osv.*

V10. Nämnas det hur offret varit klädd

- 1) Ja
- 2) Nej

V11. Nämnas det om offret varit påverkad av alkohol eller narkotika

- 1) Ja
- 2) Nej

V12. Har våldtäkten skett inomhus eller utomhus

- 1) Offret eller gärningsmannens hem
- 2) Annan plats, inomhus
- 3) Utomhus
- 4) Ej definierbart

*Alla våldtäkter som sker under något som helst tak, som inte är offret eller
gärningsmannens hem går under alternativ 2) Annan plats, inomhus.*

V13. Nämnas det om det rör sig om särskilt våld

- 1) Misshandel
- 2) Vapen
- 3) Mordförsök/Mordhot
- 4) Inget
- 5) Ej definierat

*Används några av de tre första termerna i artikeln kan den klassas som grov våldtäkt.
Om offret hålls fast, eller trycks ner räknas detta som misshandel.*

V14. Vilken sort våldtäkt rör det sig om

- 1) Överfallsvåldtäkt
- 2) Gruppvåldtäkt
- 3) De inblandade är bekanta med varandra
- 4) Fler än ett av ovanstående alternativ
- 5) Ej definierbart

Det kan hända att offret utsatts för en gruppvåldtäkt av personer offret känner. Då är alternativ 4 det rätta. Om detta är fallet, kompletteras det med en kommentar på nästa variabel. Om en kvinna t.ex. blir överfallen av en grupp män ska kommentaren på V15. se ut: 1, 2.

V15. Kommentrar på V14.

V16. Förklaras våldtäkten ur ett större perspektiv

- 1) Ja
- 2) Nej
- 3) Ej definierbart

Skriivs det något om varför våldtäkten ägde rum. Biologiska, Sociala, Individuella eller Kollektiva förklaringar. Se metodavsnittet för närmare förklaring.

V17. Kommentrar på V16.

V18. Övriga kommentarer

Vilken artikel, när den publicerades, och om det är ett fall det skrivits om fler gånger. Vad handlar innehållet i artikeln/notisen om, i korta drag.

V19. Artikel eller Notis

- 1) Artikel
- 2) Notis

